



Fegyveres Biztonsági Őr Jogi ismeretek

Írta, szerkesztette: Ranga Attiláné c. bv. alezredes

JEGYZET LEZÁRVA: 2020. január

Tartalomjegyzék

1	A jog fogalma, funkciói, jellemzői. A jogszabályok fajtái, a közjogi szervezetszabályzó eszközök, a jogforrások érvényessége, hatálya.	1
2	A közhatalmi tevékenység gyakorlásában részt vevő szervek főbb típusai, azok jellemzői. A közigazgatás szervezeti tagozódása.	2
3	Az állampolgárok alapvető jogaira vonatkozó rendelkezések az Alaptörvényben, a szabadságjogok.	3
4	A minősített adat védelméről szóló 2009. évi CLV. törvény célja, alapelvei. A minősített adatok köre, megismerhetőségük. A minősített adat biztonságára vonatkozó szabályok.	4
5	A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény időbeli, területi és személyi hatálya. Büntetések, büntetőjogi intézkedések fajtái.	5
6	A bűncselekmény fogalma és jogi ismérvei. Szándékos, illetve gondatlan elkövetés, a társadalomra veszélyesség, büntetendőség fogalma.	7
7	A bűncselekmények megvalósulási szakaszai (előkészület, kísérlet, befejezett bűncselekmény).	8
8	A bűncselekmények elkövetői (a tettes, közvetett tettes, társtettes, a felbujtó és a bűnsegéd).	10
9	A büntetőjogi felelősségre vonás akadályai. Büntethetőséget kizáró és megszüntető okok	11
10	Az élet, a testi épség és az egészség elleni bűncselekmények	15
10.1	Emberölés.	15
10.2	A testi sértés törvényi tényállása, a bűncselekmény eredménye, a gyógytartam kérdései.	19
10.3	A segítségnyújtás elmulasztása:	22
11	Hivatalos személy elleni bűncselekmények. Hivatalos személy elleni erőszak törvényi tényállása, hivatalos személyek köre, elkövetési magatartások, a jogszerű eljárás fogalma. ..	24
11.1	Közfeladatot ellátó személy elleni erőszak törvényi tényállása, a közfeladatot ellátó személyek köre.	26
12	A közbiztonság elleni bűncselekmények	28
12.1	A közveszély okozás törvényi tényállása, a bűncselekményt megvalósító elkövetési magatartások, a közveszély fogalma.	28
12.2	A terrorcselekmény törvényi tényállása, az elkövetési magatartások, a bűncselekmény célzata, feljelentési kötelezettség.	29
12.3	Visszaélés robbanóanyaggal vagy robbanólőszerrel bűncselekmény törvényi tényállása, a robbanóanyag, robbanószer fogalma, elkövetési magatartások.	32

13	Vagyon elleni bűncselekmények.....	35
13.1	A lopás törvényi tényállása, az elkövetési tárgy és az elkövetési magatartás és, a minősítő körülmények.....	35
13.2	A rongálás törvényi tényállása, a tényállás elkövetési magatartása, a minősített esetek	38
14	Vagyon elleni erőszakos bűncselekmények	40
14.1	Rablás:.....	40
15	A büntetőeljárás megindításának feltételei, az eljárás szakaszai. A büntetőeljárás alapelvei.	43

1 A jog fogalma, funkciói, jellemzői. A jogszabályok fajtái, a közjogi szervezetszabályzó eszközök, a jogforrások érvényessége, hatálya.

A jog fogalma

Olyan általános és mindenkire kötelező **magatartási** szabályok összessége, amit állami szervek alkotnak, s amelynek a kikényszerítését is **állami szervek** biztosítják.

A jog funkciói:

- **alapvető funkciók:** konfliktus feloldó, szabályozó funkció,
- **egyéb funkciók:** nevelő-szociális, társadalomirányító funkció.

A jog jellemzői:

- **érvényesség**
Csak az a jogi norma érvényes, amelyet arra feljogosított jogalkotó szervezet az előírt eljárási szabálynak megfelelően bocsátott ki, tehát:
Rendelkezzen a jogalkotó hatáskörrel, és abban a tárgykörben alkossa meg a jogszabályt, amihez tartozik.
Az adott jogszabály ne legyen ellentétes magasabb szintű jogszabállyal.
- **hatályosság (időbeli, tárgyi, területi, személyi)**
- **általánosság:** általános előírásokat tartalmaz a jog számára a követendő magatartást és a kötelezettséget fogalmazza meg absztrakt értelemben mindenkire kell szólnia
- **ismételtség** vagy normativitás a norma címzettje minden ismétlődő esetben ugyanúgy járjon el
- **szankcionáltság** ha a normában foglaltakat megszegjük
- **hipotetikus szerkezet** a norma egy feltételezett vagy jövőbeli szituációra vonatkozik
- **reciprocitás** (kölsönösség) a normák egyenjogúsága áll mögötte
- **Jogszabályi hierarchia**



Az érvényességnek három feltétele van:

- a jogszabályt jogalkotó hatáskörrel felruházott szerv bocsássa ki
- a jogszabály illeszkedjen a jogforrási hierarchiába
- megfelelő módon legyen kihirdetve (Magyar Közlöny)
- feleljen meg a megalkotásra előírt speciális jogszabályoknak

Jogszabályok érvényessége

Jogszabályok hatályossága, a hatályosság fajtái

Időbeli hatály

Hatálybalépés időpontjáról a jogszabály kibocsátásának kell rendelkeznie. Általában a záró rendelkezésben kell kimondani. Tipikus eset: kihirdetés napján. Ettől eltérő is lehet, sőt a jogszabályon belül egyes rendelkezések különböző időpontokban léphetnek életbe. Általános elv, hogy a jogszabályoknak nincs visszamenőleges hatálya. A jogszabályt és a végrehajtási szabályt egy időben kell kihirdetni. A jogszabály akkor veszti hatályát, ha más jogszabály hatályon kívül helyezi, vagy a jogszabályban meghatározott idő lejárt.

Személyi hatály

Azon személyek köre, akikre a jogszabály jogokat, ill. kötelezettségeket állapít meg.

Területi hatály

Azt a területet jelenti, ahol a jogszabály az életviszonyok tényleges irányítója lehet.

Tárgyi hatály

Mindazon jogviszonyok köre, amelyekre az adott jogszabályt alkalmazni kell vagy lehet. Csak érvényes jogszabály lehet hatályos, és hatályos jogszabály nem lehet érvénytelen.

Azaz „elsőként” az érvényesség feltételeinek kell megfelelni, és utána következik a hatályosság kérdése. Jobbiztonsági kritérium, hogy egy norma követetését csak hatályossága esetén lehet számon kérni.

2 A közhatalmi tevékenység gyakorlásában részt vevő szervek főbb típusai, azok jellemzői. A közigazgatás szervezeti tagozódása.

A jogalkotás

A jogalkotás a kifejezetten jogalkotó hatáskörrel felruházott állami szervek tevékenysége. Tudatosan, kimondottan és kizárólagosan, közvetlenül, általános és absztrakt magatartásszabályok formájában megfogalmazódó jogi normák létrehozása.

A jogalkotó szervek az alábbi jogszabályokat alkotják

- az Országgyűlés törvényt;
- a Kormány rendeletet;
- a miniszterelnök miniszterelnöki rendeletet, a Kormány tagjai miniszteri rendeletet;
- a Magyar Nemzeti Bank elnöke rendeletet;
- a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság elnöke rendeletet;
- a Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal elnöke rendeletet;
- az önkormányzatok rendeletet.

3 Az állampolgárok alapvető jogaira vonatkozó rendelkezések az Alaptörvényben, a szabadságjogok.

Az Alaptörvény Magyarország legmagasabb szintű jogi normája, a **jogrend alapja**, betartása mindenki számára kötelező, ellentétes jogszabály nem lehetséges.

1) **Nemzeti hitvallás:** „Isten áldd meg a magyart. Tiszteletben tartja a magyar történeti alkotmány vívmányait, és a Szent koronát. Nem ismeri el a történeti alkotmány idegen megszállások miatt bekövetkezett felfüggesztését. Tagadja a nemzet szocialista és kommunista diktatúrák uralma alatt elkövetett embertelen bűnök elévülését. Nem ismeri el az 1949.évi XX.Tv. szovjet mintájú „sztálini” kommunista alkotmányt.

2) **Alapvetés:** Mo-ra vonatkozó alapvető rendelkezéseket, az alapértékeket és alkotmányos alapelveket, államcélokat+az Alaptörv-re és az egyéb jogszabályokra vonatkozó alapvető rendelkezéseket tartalmazza. (A-T cikk): - magyar állam neve: Mo., - többpártrendszerre alapuló demokrácia, jogállamiság, Pl: Mo. államformája köztársaság, - hivatalos nyelv, - pénznem, - jelképek: címer és zászló, himnusz, - házasság, család, gyerekvállalás támogatása, - mindenki köteles az állami és közösségi feladatok ellátásához hozzájárulni, - az Atv. a jogrendszer alapja, a csúcán helyezkedik el, egyik jogszabály sem lehet azzal ellentétes, a jogszabályok betartása mindenki számára kötelező, elfogadásához abszolút többség kell, - jogszabályok érvényességi feltételei

3) **Szabadság és felelősség:** középpontjában az ember és az ember sérthetetlen és elidegeníthetetlen jogai állnak. Mo elismeri az alapvető emberi jogokat. Kiemeli, hogy az egyének bizonyos helyzetekben felelősséggel is tartoznak a társadalom felé, az Alaptv ezért egyes kötelezettségeket is megfogalmaz. (I-XXXI terjedő cikkekre oszlik).

- 1) Alapjogok: -emberi méltósághoz való jog, - megkülönböztetés tilalma (nők/férfiak, kisebbségek), élethez való jog, (magzati élet védelme, halálbüntetés tilalma, orvos általi eutanázia tilalma, tsti épséghez való jog. Egészséges környezethez való jog)
- 2) Személyes szabadságjogok: büntetőjogi alapelvek, - tisztességes eljáráshoz való jog, - közlekedés, mozgás szabadsága, - információs önrendelkezés joga, - levéltitok, - otthon, magánlakás sérthetlensége, - lelkiismereti és vallásszabadság, - tanszabadság, - tudomány és művészeti élet szabadsága.
- 3) Politikai szabadságjogok: - közügyekben való részvétel, - választójog, - közhivatal viselés joga, - petíciós jog, - egyesülési és gyülekezési jog, - vélemény és sajtószabadság
- 4) Társadalmi pozíciót meghatározó jogok: - tulajdonjog, - öröklési jog, - szerződési szabadság, - munka, foglalkozás, vállalkozás szabad megválasztása, - család, házasság, gyermekek védelme.
- 5) Szociális-gazdasági jogok: - sztrájkjog, - szociális biztonsághoz való jog, - lakhatás joga

Alapvető köteleességek: - jsz-ok megtartásának köteleessége, - közterhekhez való hozzájárulás köteleessége, - honvédelmi kötelezettség, -tankötelezettség, - gondoskodás, - hozzájárulás a közösség gyarapodásához és a közösségi feladatok ellátásához, - környezeti károk helyreállításának köteleessége, annak költségeinek viselése, - természeti erőforrások, a nemzet közös örökségének védelme, - törvényes fellépés a hatalom erőszakos megszerzőivel, kizárólagos birtokosaival szemben.

Az Állam: államszervezetre vonatkozó legalapvetőbb szabályokat. Mo *demokratikus jogállamként* határozza meg. jellemzője a hatalommegosztás elvének érvényesülése. (törvényhozás, végrehajtás és igazságszolgáltatás szervezetenként és személyileg is el kell különíteni egymástól). Ennek célja a *hatalomkoncentráció megakadályozása*.

Különleges jogrend: Rendkívüli állapot, szükségállapot, megelőző védelmi helyzet, váratlan támadás, veszélyhelyzetre vonatkozó szabályokat tartalmazza.

4 A minősített adat védelméről szóló 2009. évi CLV. törvény célja, alapelvei. A minősített adatok köre, megismerhetőségük. A minősített adat biztonságára vonatkozó szabályok.

A törvény célja, hogy az alapvető jogok tiszteletben tartása, Magyarország érdekeinek védelme és az állam nemzetközi kötelezettségvállalásainak teljesítése érdekében az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló törvénnyel összhangban meghatározza a minősített adat létrejöttével és kezelésével kapcsolatos alapvető rendelkezéseket, a minősítési eljárás és a nemzeti minősített adat felülvizsgálatának rendjét, a minősített adat védelmének általános szabályait, a telephelyi iparbiztonság rendszerének főbb elemeit, és rendelkezzen a minősített adat védelmét ellátó szervekről és személyekről.

Alapelvek

2. § (1) Szükségesség és arányosság elve: a közérdekű adat nyilvánosságához fűződő jogot minősítéssel korlátozni csak az e törvényben meghatározott feltételek fennállása esetén, a védelemhez szükséges minősítési szinttel és a feltétlenül szükséges ideig lehet.

Minden olyan szervnél, ahol minősített adatot kezelnek, meg kell teremteni a minősített adat védelméhez szükséges, az adat minősítési szintjének megfelelő,

a) az e törvényben és a végrehajtására kiadott rendeletekben meghatározott személyi, fizikai és adminisztratív, valamint

b) ha a szerv a minősített adatot elektronikus információs rendszeren kezeli, az e törvényben és az elektronikus információbiztonságról szóló törvényben és végrehajtásukra kiadott jogszabályokban meghatározott elektronikus biztonsági feltételeket.

Elektronikus biztonsági intézkedéseket kell tenni az elektronikus rendszeren kezelt minősített adat és az elektronikus rendszer bizalmassága, sérthetlensége és rendelkezésre állása érdekében.

(8) A biztonsági feltételek tervezése során figyelembe kell venni:

a) a kezelt minősített adat minősítési szintjét,

b) a minősített adat mennyiségét és megjelenési formáját,

c) a helyszín és a szerv, illetve az elektronikus rendszer veszélyeztetettségi szintjét és sebezhetőségét, valamint

d) a nemzetbiztonsági kockázatokat.

A minősített adat megismerése

11. § (1) Az érintett a minősítő által kiadott megismerési engedély alapján, személyi biztonsági tanúsítvány nélkül jogosult megismerni nemzeti minősítésű személyes adatát. Az érintett köteles a nemzeti minősített adat megismerése előtt írásban titoktartási nyilatkozatot tenni és a nemzeti minősített adat védelmére vonatkozó szabályokat betartani.

12. § (1) * A minősített adat kezelője az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló törvény alapján az érintettet megillető tájékoztatást megtagadhatja, ha a minősítés alapjául szolgáló közérdeket az érintettnek a személyes adatainak kezelésére vonatkozó tájékoztatása veszélyeztetné.

Minősített adat felhasználása

13. § (1) Minősített adatot csak az a személy használhat fel, akinek ez állami vagy közfeladat ellátása érdekében indokolt, és aki - törvényben meghatározott kivétellel - rendelkezik
a) érvényes és a felhasználni kívánt adat minősítési szintjének megfelelő személyi biztonsági tanúsítvánnyal,
b) titoktartási nyilatkozattal, valamint
c) felhasználói engedéllyel.

14. § (1) Nemzeti minősített adatnak büntetőeljárásban történő felhasználására a büntetőeljárásról szóló törvény rendelkezéseit kell alkalmazni.

Magántitok, üzleti titok fogalma, a titoktartási kötelezettség

Magántitok fogalma: Minden olyan tény (adat, abból levonható következtetés, bármilyen információ) amelynek titokban maradásához, megőrzéséhez a jogosultnak méltányolható érdeke fűződik.

Magántitok megsértése 177. § bűncselekményt az követheti el, akinek foglalkozásánál pl. ügyvéd, hivatalos személy, ápolónő, orvos, pap stb. ill. közmegbízásánál fogva pl. politikus jut a titok a birtokába.

Üzleti titok a gazdasági tevékenységhez kapcsolódó minden olyan tény, információ, megoldás vagy adat, amelynek nyilvánosságra hozatala, illetéktelenek által történő megszerzése vagy felhasználása a jogosult jogszerű pénzügyi, gazdasági vagy piaci érdekeit sértené, vagy veszélyeztetné, és amelynek titokban tartása érdekében a jogosult a szükséges intézkedéseket megtette.

5 A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény időbeli, területi és személyi hatálya. Büntetések, büntetőjogi intézkedések fajtái.

A Btk. két fő részre osztható: általános és különös részre.

Az általános rész foglalkozik pl.: a bűncselekmény fogalmával, az elkövetőkkel, a felelősségre vonási akadályokkal, szankciórendszerrel stb.

A különös rész pedig az egyes bűncselekmények különös törvényi tényállásait határozza meg.

A törvény szerkezetileg a két részen túl még fejezetekre, szakaszokra, azon belül bekezdésekre, pontokra, alpontokra illetve fordulatokra tagolható.

Általános törvényi tényállás: a jogtudomány művelői a Btk. Általános részének rendelkezései valamint a Btk. Különös részében megtalálható bűncselekmények egyes törvényi tényállásai alapján, elméleti úton dolgozta ki az általános törvényi tényállást.

Az általános törvényi tényállás szükséges elemi:/ valamennyi bűncselekmény esetén megtalálhatók/

- jogi tárgy,/ általános, különös,közvetlen/
- elkövetési magatartás,/ tevés, mulasztás,vegyes/
- az általános alany,

- valamint a bűnösség / szándékos, gondatlan/

A bűncselekmény alanya az lehet, aki megfelel az alannyá válás feltételeinek.

Általános alannyá válás feltételei:

- természetes személy
- legalább korlátozott beszámítási képesség
- 14. életév betöltése

BTK hatályai:

Időbeli hatály

2. § (1) A bűncselekményt - a (2)-(3) bekezdésben foglalt kivételekkel - az elkövetése idején hatályban lévő büntető törvény szerint kell elbírálni.

(2) Ha a cselekmény elbírálásakor hatályban lévő új büntető törvény szerint a cselekmény már nem bűncselekmény, vagy enyhébben bírálendő el, akkor az új büntető törvényt kell alkalmazni.

(3) Az új büntető törvényt visszaható hatállyal kell alkalmazni a nemzetközi jog általánosan elismert szabályai alapján büntetendő cselekmény elbírálásakor, ha az az elkövetés idején a magyar büntető törvény szerint nem volt büntetendő.

Területi és személyi hatály

3. § (1) A magyar büntető törvényt kell alkalmazni

a) a belföldön elkövetett bűncselekményre,

b) a Magyarország területén kívül tartózkodó magyar felségjelű úszólétesítményen vagy magyar felségjelű légi járművön elkövetett bűncselekményre,

c) a magyar állampolgár által külföldön elkövetett olyan cselekményre, amely a magyar törvény szerint bűncselekmény.

(2) A magyar büntető törvényt kell alkalmazni

a) a nem magyar állampolgár által külföldön elkövetett cselekményre is, ha az

aa) a magyar törvény szerint bűncselekmény, és az elkövetés helyének törvénye szerint is büntetendő,

ab) * állam elleni bűncselekmény, - kivéve a szövetséges fegyveres erő ellen elkövetett kémkedést és a kémkedést az Európai Unió intézményei ellen - tekintet nélkül arra, hogy az az elkövetés helyének törvénye szerint büntetendő-e,

ac) a XIII. vagy a XIV. Fejezetben meghatározott bűncselekmény, vagy egyéb olyan bűncselekmény, amelynek üldözését törvényben kihirdetett nemzetközi szerződés írja elő,

b) a magyar állampolgár, a magyar jog alapján létrejött jogi személy és jogi személyiséggel nem rendelkező egyéb jogalany sérelmére nem magyar állampolgár által külföldön elkövetett olyan cselekményre is, amely a magyar törvény szerint büntetendő.

(3) A (2) bekezdésben meghatározott esetekben a büntetőeljárás megindítását a legfőbb ügyész rendeli el.

A büntetések fajtái:

a) a szabadságvesztés, / határozott, vagy életfogytig tartó/

b) az elzárás, / 5-90 nap/

c) a közérdekű munka, / 48-312 óra/

d) a pénzbüntetés, /30-540 napi tétel-egynapi tétel összege legalább 1000, legfeljebb 5000ft/

e) a foglalkozástól eltiltás,

f) a járművezetéstől eltiltás, lehet gépjármű fajtára és kategóriára, határozott vagy végleges.

- g) a kitiltás,/1-5 év/
- h) a sportrendezvények látogatásától való eltiltás,/1-5 év/
- i) a kiutasítás.

Mellékbüntetés a közügyektől eltiltás.

A büntetések - az (5) és (6) bekezdésben foglalt kivételekkel - egymás mellett is kiszabhatóak. Ha a bűncselekmény büntetési tételének felső határa háromévi szabadságvesztésnél nem súlyosabb, szabadságvesztés helyett elzárás, közérdekű munka, pénzbüntetés, foglalkozástól eltiltás, járművezetéstől eltiltás, kitiltás, sportrendezvények látogatásától való eltiltás vagy kiutasítás, illetve e büntetések közül több is kiszabható.

Ha a bűncselekményt e törvény elzárással rendeli büntetni, e büntetés helyett vagy mellett közérdekű munka, pénzbüntetés, foglalkozástól eltiltás, járművezetéstől eltiltás, kitiltás, sportrendezvények látogatásától való eltiltás vagy kiutasítás, illetve e büntetések közül több is kiszabható.

Nem szabható ki:

- a) szabadságvesztés mellett elzárás vagy közérdekű munka,
- b) kiutasítás mellett közérdekű munka vagy pénzbüntetés,
- c) * életfogytig tartó szabadságvesztés mellett pénzbüntetés.

Az intézkedések fajtái:

- a) a megrovás,
- b) a próbára bocsátás,/1-3 év/
- c) a jóvátételi munka,/ 24-150 óra/
- d) a pártfogó felügyelet,
- e) az elkobzás,
- f) a vagyoneklobzás,
- g) az elektronikus adat végleges hozzáférhetlenné tétele,
- h) a kényszergyógykezelés,
- i) a jogi személlyel szemben alkalmazható büntetőjogi intézkedésekről szóló törvény szerinti intézkedések.

(2) A megrovás, a próbára bocsátás és a jóvátételi munka önállóan, büntetés helyett alkalmazható.

(3) A pártfogó felügyelet büntetés vagy intézkedés mellett alkalmazható. Kiutasítás mellett nem rendelhető el pártfogó felügyelet.

(4) Az elkobzás, a vagyoneklobzás és az elektronikus adat végleges hozzáférhetlenné tétele önállóan, és büntetés vagy intézkedés mellett is alkalmazható.

6 A bűncselekmény fogalma és jogi ismérvei. Szándékos, illetve gondatlan elkövetés, a társadalomra veszélyesség, büntetendőség fogalma.

Btk.10.§.(1) bek. Bűncselekmény az a szándékosan vagy –ha törvény a gondatlan elkövetést is bünteti-gondatlanságból elkövetett cselekmény, mely veszélyes a társadalomra, és amelyre a törvény büntetés kiszabását rendeli.

A bűncselekmény fogalmi elemei:

1. társadalomra veszélyesség
2. büntetendőség
3. bűnösség

Társadalomra veszély cselekmény az a tevékenység vagy mulasztás, amely a Magyar Köztársaság állami, társadalmi vagy gazdasági rendjét, az állampolgárok személyét vagy jogait sérti, vagy veszélyezteti.

Büntetendőség azt jelenti, hogy az adott magatartást a Btk.különös része leírja és annak tanúsítóját büntetéssel, fenyegeti.

Bűnösség: az elkövető által megvalósított magatartás és a tudata között meglévő aktuális pszichikai viszony.(tudati azonosulás a kifejtett magatartással)

Fajtai: szándékosság: egyenes és eshetőleges, **gondatlanság:** tudatos és hanyag.

13. § Szándékosan követi el a bűncselekményt, aki magatartásának következményeit kívánja, vagy e következményekbe belenyugszik.

14. § Gondatlanságból követi el a bűncselekményt, aki előre látja magatartásának lehetséges következményeit, de könnyelműen bízik azok elmaradásában; úgyszintén az is, aki e következmények lehetőségét azért nem látja előre, mert a tőle elvárható figyelmet vagy körültekintést elmulasztja.

Az egyes fogalmi elemek konjunktívak, bármelyik hiánya esetén nem jön létre bűncselekmény.

A bűncselekmény büntett vagy vétség.

Büntett az a szándékosan elkövetett bűncselekmény, amelyre a törvény két évi szabadságvesztésnél súlyosabb büntetés kiszabását rendeli el. Minden más bűncselekmény vétség.

7 A bűncselekmények megvalósulási szakaszai (előkészület, kísérlet, befejezett bűncselekmény).

A bűncselekmény megvalósulásának szakaszai (stádiumok)

Minden bűncselekménynek létezik kezdete és vége, és ezen két pont közötti folyamatot a büntetőjog tudománya különböző szakaszokra úgynevezett stádiumokra bontja. A bűncselekmény megvalósulási szakaszainak szempontjából azonban kizárólag a szándékos bűncselekményeknek van jelentősége, azaz csak a szándékos bűncselekmények szakaszait értékeli a büntetőjog, a gondatlan bűncselekmények kizárólag befejezett formában léteznek.

A stádiumok tehát kizárólag a szándékos bűncselekményekhez kapcsolódnak. A szándékos bűncselekmény megvalósításának négy fázisát különböztethetjük meg.

- a bűncselekmény elkövetésének elhatározását,
- az előkészületet,
- a kísérletet és
- a befejezett bűncselekményt.

a) A bűncselekmény elkövetésének elhatározása

Minden szándékos bűncselekmény a bűnös cselekmény elkövetésére vonatkozó tudattartalom kialakulásával kezdődik. Az elkövető tudatában létre kell jönnie a megvalósítás szándékának. Az elkövetésre vonatkozó szándéknak egy konkrét bűncselekmény létrehozására kell irányulnia. *Az elhatározás azonban büntetőjogi szempontból nem értékelhető, amennyiben azt nem követi a megvalósítás.*

b) Az előkészület

A szándék kialakulását követően a bűncselekmény megvalósulásának külvilágban is érzékelhető, büntetőjogilag értékelhető szakasza. Az előkészület normáit a Btk. Általános Része tartalmazza.

Btk. 11. § (1) *„Ha e törvény külön elrendeli, előkészület miatt büntetendő, aki a bűncselekmény elkövetése céljából az ehhez szükséges vagy ezt könnyítő feltételeket biztosítja, az elkövetésre felhív, ajánlkozik, vállalkozik, vagy a közös elkövetésben megállapodik.”*

Az előkészület tehát csak akkor alapoz meg büntetőjogi felelősséget, ha azt a Btk. Különös Része a konkrét bűncselekmény tekintetében külön büntetni rendeli, mivel az előkészület esik a legtávolabb befejezett bűncselekménytől. Pld. elkövetéshez szükséges eszközök beszerzése, helyszín felderítése, stb.

c) A kísérlet

A kísérlettel lép a szándékos bűncselekmény akaratmegvalósítása a törvényi tényállás keretei közé, azaz kezdetét veszi a végrehajtás. Az elkövető megkezdte az elkövetési magatartást, a büntetni rendelt cselekmény megvalósítását.

Btk. 10. § (1) *„Kísérlet miatt büntetendő, aki a szándékos bűncselekmény elkövetését megkezdte, de nem fejezte be”* és a (2) *„A kísérletre a befejezett bűncselekmény büntetési tételét kell alkalmazni.”*

d) A befejezett bűncselekmény

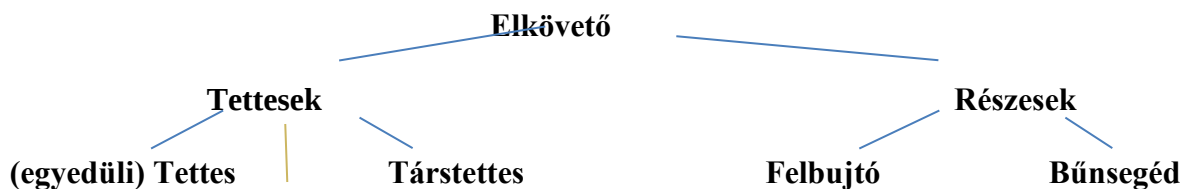
Alapesetben a Btk. Különös Része a befejezett bűncselekményeket rendeli büntetni. A bűncselekmény befejezettsége attól függ, hogy az elkövető tevékenysége kimerítette-e az általa létrehozni kívánt konkrét bűncselekmény minden elemét, kimerítette-e a törvényi tényállást.

8 A bűncselekmények elkövetői (a tettes, közvetett tettes, társtettes, a felbujtó és a bűnsegéd).

A bűncselekmény elkövetői

A bűncselekmény elkövetőire vonatkozó hatályos törvényi szabályok szerint az elkövetőknek két fő csoportja van, egyrészt a **tettesek** (tettes, közvetett tettes, társtettes), másrészt a **részesek** (felbujtó, bűnsegéd).

A Btk. Különös Része a bűncselekmények megfogalmazásakor a tettesi tevékenységet veszi alapul, vagyis a törvény a tettesi cselekmény modellje szerint építkezik. Az elhatárolás alapja, hogy aki a bűncselekmény törvényi tényállásának keretein belüli tevékenységet fejt ki, az tettes, aki viszont a törvényi tényálláson kívül eső cselekménnyel működik közre a bűncselekményben, az a részes.



Közvetett tettes

Elkövető a tettes, a közvetett tettes és a társtettes (a továbbiakban együtt: tettesek), valamint a felbujtó és a bűnsegéd (a továbbiakban együtt: részesek).

Tettes az, aki a bűncselekmény törvényi tényállását megvalósítja.

/Tettes tehát az az ember lehet, aki az alannyá váláshoz szükséges feltételekkel rendelkezik, és aki a Btk. Különös Részében található valamely törvényi tényállást egészben vagy részben – ekkor kísérletről van szó – megvalósítja. Tettesi cselekmény hiányában bűncselekmény nem jöhet létre./

Közvetett tettes az, aki a szándékos bűncselekmény törvényi tényállását e cselekményért gyermekkor, kóros elmeállapot, kényszer vagy fenyegetés miatt nem büntethető, illetve tévedésben levő személy felhasználásával valósítja meg.

/Jellemzője, hogy a közvetett tettes olyan személyt használ fel mintegy „eszközként” a bűncselekmény végrehajtására, aki a szándékos deliktum tetteseként a bűnösséget kizáró ok (gyermekkor, beszámítási képesség hiánya, stb.) fennállása miatt büntetőjogilag felelősségre nem vonható. Speciális eset, amikor előljáró parancsára katonai bűncselekményt követ el a katona, ekkor az előljáró közvetett tettesként felel./

Társtettesek azok, akik a szándékos bűncselekmény törvényi tényállását egymás tevékenységéről tudva, közösen valósítják meg.

/A társtetteség alapvető feltétele tehát, hogy legalább ketten kövessék el ugyanazt a bűncselekményt. Társtetteség esetén egyetlen közös bűncselekmény létesül és mindegyik társtettes az egész bűncselekményért felel. A társtettesek részéről az elkövetési magatartás tanúsítása együttesen történik, de ez nem jelenti azt, hogy társtettesek mindegyike teljes egészében fejtse ki az elkövetési magatartást, hanem csak annyit, hogy egy-egy elemét, mozzanatát együtt valósítsák meg. /

Felbujtó az, aki mást bűncselekmény elkövetésére szándékosan rábír.

A rábírás megvalósulhat rábeszélés, meggyőzés, előnyök biztosítása, jutalom kilátásba helyezésével. A rábírás tartalmilag azt jelenti, hogy kialakítja a tettesben a bűncselekmény elkövetésének szándékát, vagy a formálódó tettesi szándék végleges kialakulásához a döntő indító okot szolgáltatja.

Bűnsegéd az, aki bűncselekmény elkövetéséhez másnak szándékosan segítséget nyújt. A részesekre is a tettesekre megállapított büntetési tételt kell alkalmazni.

A bűnsegéd nem vesz részt a bűncselekmény elkövetésében, az elkövetési magatartásban, csak előmozdítja, megkönnyíti a tettesi cselekményt. A bűnsegédnek két formája van:

- fizikai (az elkövetéshez nyújtott tárgyi, fizikai segítség)
- pszichikai (szándékerősítő hatást fejt ki a tettesre, bátorít, tanácsot, stb.)

9 A büntetőjogi felelősségre vonás akadályai. Büntethetőséget kizáró és megszüntető okok

Bevezetés - a büntethetőségi akadályok

A bűncselekmény elkövetése általában maga után vonja a büntetőjogi felelősségre vonást. Előfordulhat azonban, hogy bűncselekmény elkövetésekor, vagy azt követően sem kerül sor büntetőjogi felelősségre vonásra, csak további feltételek megléte esetén. A büntethetőség érvényesülését tehát bizonyos körülmények akadályozhatják.

Jogi természetét tekintve a büntethetőségi akadályok két csoportba tartoznak:

- 1. felelősséget kizáró okok,**
- 2. felelősséget megszüntető okok**

Kizáró okok: azok a körülmények melyek legtöbbször már a bűncselekmény elkövetésének pillanatában jelen vannak és valamelyik fogalmi ismérv hiánya miatt bűncselekmény csak formálisan jön létre.

Megszüntető okok: azok a körülmények melyek a bűncselekmény elkövetése után jelentkeznek a bűncselekmény jogerős elbírálásáig, és utólagosan akadályozzák az elkövető felelősségre vonását.

A büntethetőséget kizáró okok

22. § A büntethetőséget kizárja:

- a) a gyermekkor,
- b) a kóros elmeállapot,
- c) a kényszer és a fenyegetés,
- d) a tévedés,
- e) a jogos védelem,
- f) a végszükség,
- g) a jogszabály engedélye,
- h) a törvényben meghatározott egyéb ok.

A gyermekkor

23. § Nem büntethető, aki a cselekmény elkövetésekor tizennegyedik életévét nem töltötte be.

A kóros elmeállapot

24. § (1) Nem büntethető, aki a cselekményt az elmeműködés olyan kóros állapotában - így különösen elmebetegségben, gyengeelméjűségben, szellemi leépülésben, tudatzavarban vagy személyiségzavarban - követi el, amely képtelenné teszi a cselekmény következményeinek felismerésére vagy arra, hogy e felismerésnek megfelelően cselekedjék.

(2) A büntetés korlátlanul enyhíthető, ha az elmeműködés kóros állapota az elkövetőt korlátozza a cselekmény következményeinek felismerésében vagy abban, hogy e felismerésnek megfelelően cselekedjék.

25. § A 24. § rendelkezései nem alkalmazhatók arra, aki a cselekményt önhibájából eredő ittas vagy bódult állapotban követi el.

A kényszer és a fenyegetés

26. § (1) Nem büntethető, aki a cselekményt olyan kényszer vagy fenyegetés hatása alatt követi el, amely miatt képtelen az akaratának megfelelő magatartásra.

(2) A büntetés korlátlanul enyhíthető, ha a kényszer vagy a fenyegetés az elkövetőt korlátozza az akaratának megfelelő magatartásban.

A tévedés

27. § (1) Nem büntethető az elkövető olyan tény miatt, amelyről az elkövetéskor nem tudott.

(2) Nem büntethető, aki a cselekményt abban a téves feltevésben követi el, hogy az a társadalomra nem veszélyes, és erre a feltevésre alapos oka van.

(3) A tévedés nem zárja ki a büntethetőséget, ha gondatlanság okozza, és a törvény a gondatlanságból eredő elkövetést is bünteti.

A jogos védelem

21. § Nem büntetendő annak a cselekménye, aki a saját, illetve a mások személye vagy javai elleni jogtalan támadás megelőzése céljából telepített, az élet kioltására nem alkalmas védelmi eszközzel a jogtalan támadónak sérelmet okoz, feltéve, hogy a védekező mindent megtett, ami az adott helyzetben elvárható annak érdekében, hogy az általa telepített védelmi eszköz ne okozzon sérelmet.

22. § (1) Nem büntetendő az a cselekmény, amely a saját, illetve más vagy mások személye, javai vagy a közérdek ellen intézett, illetve ezeket közvetlenül fenyegető jogtalan támadás elhárításához szükséges.

(2) Nem büntethető az sem, aki az elhárítás szükséges mértékét azért lépi túl, mert azt ijedtségből vagy menthető felindulásból képtelen felismerni.

(3) A büntetés korlátlanul enyhíthető, ha az ijedtség vagy a menthető felindulás az elkövetőt korlátozza az elhárítás szükséges mértékének felismerésében.

A végszükség

23. § (1) Nem büntetendő annak a cselekménye, aki saját, illetve más személyét vagy javait közvetlen és másként el nem hárítható veszélyből menti, vagy a közérdek védelme érdekében így jár el, feltéve, hogy a cselekmény nem okoz nagyobb sérelmet, mint amelynek elhárítására törekedett.

(2) Nem büntethető, aki azért okoz nagyobb sérelmet, mint amelynek elhárítására törekedett, mert ijedtségből vagy menthető felindulásból nem ismeri fel a sérelem nagyságát.

(3) Nem állapítható meg végszükség annak javára, akinek a veszély előidézése felróható, vagy akinek a veszély vállalása foglalkozásánál fogva kötelessége.

A jogszabály engedélye

24. § Nem büntetendő az a cselekmény, amelyet jogszabály megenged, vagy büntetlennek nyilvánít.

A büntethetőséget megszüntető okok

32. § A büntethetőséget megszünteti

- a) az elkövető halála,
- b) az elévülés,
- c) a kegyelem,
- d) a tevékeny megbánás,
- e) a törvényben meghatározott egyéb ok.

Elévülés

26. § (1) A büntethetőség – a (2)–(3) bekezdésben meghatározottak kivételével, illetve az egyes bűncselekmények elévülésének kizárásáról szóló törvény eltérő rendelkezése hiányában – elévül a büntetési tétel felső határának megfelelő idő, de legalább öt év elteltével.

A korrupciós bűncselekmények büntethetősége tizenkét év elteltével évül el.

Nem évül el a büntethetősége:

- a) az emberiség elleni és a háborús bűncselekményeknek,
- b) az életfogytig tartó szabadságvesztéssel is büntethető bűncselekményeknek, és
- c) a nemi élet szabadsága és nemi erkölcs elleni bűncselekmények meghatározott, ötévi szabadságvesztésnél súlyosabban büntetendő bűncselekményeknek, ha a bűncselekmény sértette a bűncselekmény elkövetésekor a tizennyolcadik életévét nem töltötte be.

27. § Az elévülés kezdő napja

- a) befejezett bűncselekmény esetén az a nap, amikor a törvényi tényállás megvalósul,
- b) kísérlet és előkészület esetén az a nap, amikor az ezeket megvalósító cselekmény véget ér,

c) olyan bűncselekmény esetén, amely kizárólag kötelesség teljesítésének elmulasztásával valósul meg, az a nap, amikor az elkövető még az e törvényben megállapított következmény nélkül eleget tehetne kötelességének,

d) olyan bűncselekmény esetén, amely jogellenes állapot fenntartásában áll, az a nap, amikor ez az állapot megszűnik.

Próbára bocsátás esetén a próbaidő tartama és a jóvátételi munka tartama az elévülés határidejébe nem számít be.

Kegyelem: az állam részben vagy egészben lemond a büntetőjogi igényének az érvényesítéséről.

Fajtái: egyéni (Köztársasági elnök) közkegyelem (Országgyűlés)

Eljárási, végrehajtási és kegyelmi mentesítés.

A tevékeny megbánás

29. § (1) Nem büntethető, aki az élet, testi épség és az egészség elleni, az emberi szabadság elleni, az emberi méltóság és egyes alapvető jogok elleni, a közlekedési, a vagyon elleni, illetve a szellemi tulajdonjog elleni vétség vagy háromévi szabadságvesztésnél nem súlyosabban büntetendő bűntett elkövetését a vádemelésig beismerte, és közvetítői eljárás keretében – vagy azt megelőzően, de a közvetítői eljárás keretében született megállapodásban jóváhagyva – a sértett által elfogadott módon és mértékben a bűncselekménnyel okozott sérelmet jóvátette.

(2) A büntetés korlátlanul enyhíthető, ha az elkövető az (1) bekezdésben meghatározott bűncselekmények esetében az ötévi szabadságvesztésnél nem súlyosabban büntetendő bűntett elkövetését a vádemelésig beismerte, és közvetítői eljárás keretében – vagy azt megelőzően, de a közvetítői eljárás keretében született megállapodásban jóváhagyva – a sértett által elfogadott módon és mértékben a bűncselekménnyel okozott sérelmet jóvátette

(3) Az (1)–(2) bekezdés alkalmazásának nincs helye, ha az elkövető

- a) többszörös vagy különös visszaeső,
- b) a bűncselekményt bünszervezetben követte el,
- c) bűncselekménye halált okozott,
- d) a szándékos bűncselekményt a szabadságvesztés felfüggesztésének próbaideje alatt vagy a szándékos bűncselekmény elkövetése miatt végrehajtandó szabadságvesztésre ítéltése után, a szabadságvesztés végrehajtásának befejezése előtt, illetve próbára bocsátás vagy feltételes ügyészi felfüggesztés tartama alatt követte el, vagy
- e) korábban szándékos bűncselekménye miatt közvetítői eljárásban vett részt, és ennek eredményeként vele szemben az (1) vagy (2) bekezdést alkalmazták, feltéve, hogy a határozat véglegessé válásától az újabb szándékos bűncselekmény elkövetéséig két év még nem telt el.

A büntetőjogi felelősségre vonás egyéb akadályai

- a) a magánindítvány,
- b) a feljelentés hiánya

A magánindítvány hiánya

31. § (1) Az e törvényben meghatározott esetekben a bűncselekmény elkövetője csak magánindítványra büntethető.

(2) A magánindítvány előterjesztésére a sértett jogosult.

(3)¹⁵ A büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény 69. § (5) bekezdésében meghatározott esetekben a magánindítványt a sértett törvényes képviselője terjesztheti elő. A magánindítványt a korlátozottan cselekvőképes kiskorú sértett önállóan is előterjesztheti, és erre törvényes képviselője is jogosult. Ezekben az esetekben a magánindítvány előterjesztésére a gyámhatóság is jogosult. Érdekellentét esetén a Polgári Törvénykönyv szabályai az irányadók.

(4) Ha a magánindítvány előterjesztésére jogosult sértett meghal, a hozzátartozója jogosult a magánindítvány előterjesztésére.

(5) Bármelyik elkövetővel szemben előterjesztett magánindítvány valamennyi elkövetőre hatályos.

(6) A magánindítvány nem vonható vissza.

A feljelentés hiánya

32. § Az e törvényben meghatározott esetekben a bűncselekmény elkövetője csak az arra jogosult által tett feljelentésre büntethető.

10 Az élet, a testi épség és az egészség elleni bűncselekmények

Az emberölés törvényi tényállása, a bűncselekmény passzív alanya, elkövetési magatartása. Az eredmény, a bűncselekmény stádiumai. A gondatlan és a szándékos elkövetési magatartás egymástól való elhatárolása.

10.1 Emberölés

160. § (1) Aki mást megöl, büntetett miatt öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés tíz évtől húsz évig terjedő vagy életfogytig tartó szabadságvesztés, ha az emberölést

a) előre kitervelten,

b) nyereségvágyból,

c) aljas indokból vagy célból,

d) különös kegyetlenséggel,

e) hivatalos személy vagy külföldi hivatalos személy sérelmére, hivatalos eljárása alatt, illetve emiatt, közfeladatot ellátó személy sérelmére, e feladatának teljesítése során, továbbá a hivatalos, a külföldi hivatalos vagy a közfeladatot ellátó személy támogatására vagy védelmére kelt személy sérelmére,

f) több ember sérelmére,

g) több ember életét veszélyeztetve,

h) különös visszaesőként,

i) tizennegyedik életévét be nem töltött személy sérelmére,

j) védekezésre képtelen személy sérelmére vagy

k) a bűncselekmény elhárítására idős koránál vagy fogyatékosságánál fogva korlátozottan képes személy sérelmére követik el.

(3) Aki emberölésre irányuló előkészületet követ el, egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(4) Aki az emberölést gondatlanságból követi el, vétség miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(5) Az (1) bekezdés szerint büntetendő, aki tizennegyedik életévét be nem töltött vagy akaratnyilvánításra képtelen személyt öngyilkosságra rábír, ha az öngyilkosságot elkövetik.

(6) A (2) bekezdés h) pontja alkalmazásában a különös visszaesés szempontjából hasonló jellegű bűncselekmény

a) a népirtás [142. § (1) bekezdés a) pont], az erős felindulásban elkövetett emberölés (161. §),

b) az emberrablás és az előjáró vagy szolgálati közeg elleni erőszak súlyosabban minősülő esetei [190. § (4) bekezdés, 445. § (5) bekezdés a) pont],

c) a terrorcselekmény, a jármű hatalomba kerítése, és a zendülés súlyosabban minősülő esetei, ha a halált szándékosan okozva követik el [314. § (1) bekezdés, 320. § (2) bekezdés, 442. § (4) bekezdés].

A bűncselekmény jogi tárgya: az embernek az élethez fűződő joga /alkotmányos jog/

Elkövetési tárgy: személy- passzív alany bárki lehet, egyetlen követelménynek kell eleget tennie – élő személy legyen.

Büntetőjogi értelemben az élet kezdete: a születési toló fájdalmak, megindulásától számít, vége pedig a biológiai halál beálltaig tart.

Elkövetési magatartás: más ember életének jogellenes és bűnös kioltása.

Nyitott törvényi tényállás, mert a törvény az emberölés lehetséges elkövetési módjait nem sorolja fel, így az elkövető **tevéssel** (pl.: valakit késsel leszúrtnak és meghal, bántalmaznak, és ennek következtében meghal, stb.) és **mulasztással** is (pl.: újszülöttet a tűző napon parkoló gépkocsiban hagyja és ennek következtében „hőhalált” szenved, az anya nem táplálja gyermekét).

Eredmény bűncselekmény, az eredmény: az elkövető magatartásával **ok-okozati összefüggésben** bekövetkezett halál a passzív alanyánál (pl. a verés miatt halt meg)- szakértői vélemény alapján!

Alanya: (elkövető) általános alany, /bárki/ a sértetten kívüli személy.

Bűnösség: szándékosan és gondatlanul egyaránt elkövethető.

A bűncselekmény előkészülete is büntetendő!

Privilegizált esete: (enyhébb elbírálás alá esik a magatartás)

A bűncselekmény megvalósulásának szakaszai (stádiumok)

Minden bűncselekménynek létezik kezdete és vége, és ezen két pont közötti folyamatot a büntetőjog tudománya különböző szakaszokra úgynevezett stádiumokra bontja. A bűncselekmény megvalósulási szakaszainak szempontjából azonban kizárólag a szándékos bűncselekményeknek van jelentősége, azaz csak a szándékos bűncselekmények szakaszait értékeli a büntetőjog, a gondatlan bűncselekmények kizárólag befejezett formában léteznek.

A stádiumok tehát kizárólag a szándékos bűncselekményekhez kapcsolódnak. A szándékos bűncselekmény megvalósításának négy fázisát különböztethetjük meg.

- a bűncselekmény elkövetésének elhatározását,
- az előkészületet,
- a kísérletet és
- a befejezett bűncselekményt.

c) A bűncselekmény elkövetésének elhatározása

Minden szándékos bűncselekmény a bűnös cselekmény elkövetésére vonatkozó tudattartalom kialakulásával kezdődik. Az elkövető tudatában létre kell jönnie a megvalósítás szándékának. Az elkövetésre vonatkozó szándéknak egy konkrét bűncselekmény létrehozására kell irányulnia. *Az elhatározás azonban büntetőjogi szempontból nem értékelhető, amennyiben azt nem követi a megvalósítás.*

d) Az előkészület

A szándék kialakulását követően a bűncselekmény megvalósulásának külvilágban is érzékelhető, büntetőjogilag értékelhető szakasza. Az előkészület normáit a Btk. Általános Része tartalmazza.

Btk. 11. § (1) *„Ha e törvény külön elrendeli, előkészület miatt büntetendő, aki a bűncselekmény elkövetése céljából az ehhez szükséges vagy ezt könnyítő feltételeket biztosítja, az elkövetésre felhív, ajánlkozik, vállalkozik, vagy a közös elkövetésben megállapodik.”*

Az előkészület tehát csak akkor alapoz meg büntetőjogi felelősséget, ha azt a Btk. Különös Része a konkrét bűncselekmény tekintetében külön büntetni rendeli, mivel az előkészület esik a legtávolságban befejezett bűncselekménytől. Pld. elkövetéshez szükséges eszközök beszerzése, helyszín felderítése, stb.

c) A kísérlet

A kísérlettel lép a szándékos bűncselekmény akaratmegvalósítása a törvényi tényállás keretei közé, azaz kezdetét veszi a végrehajtás. Az elkövető megkezdte az elkövetési magatartást, a büntetni rendelt cselekmény megvalósítását.

Btk. 10. § (1) *„Kísérlet miatt büntetendő, aki a szándékos bűncselekmény elkövetését megkezdte, de nem fejezte be”* és a (2) *„A kísérletre a befejezett bűncselekmény büntetési tételét kell alkalmazni.”*

d) A befejezett bűncselekmény

Alapesetben a Btk. Különös Része a befejezett bűncselekményeket rendeli büntetni. A bűncselekmény befejezettsége attól függ, hogy az elkövető tevékenysége kimerítette-e az általa létrehozni kívánt konkrét bűncselekmény minden elemét, kimerítette-e a törvényi tényállást.

A bűnösség

Az elkövető pszichikus viszonya a társadalomra veszélyes cselekményhez, illetve ennek következményéhez, mely neki felróható, mely kiegészül a beszámíthatósággal és az életkorral.

Btk. 7. §-a alapján *„Szándékosan követi el a bűncselekményt, aki cselekményének következményeit kívánja, vagy e következményekbe belenyugszik”* és a 8. §-a szerint *„Gondatlanságból követi el a bűncselekményt, aki előre látja cselekményének lehetséges következményeit, de könnyelműen bíz az elmaradásában, vagy cselekménye lehetséges következményeit azért nem látja előre, mert a tőle elvárható figyelmet vagy körültekintést elmulasztja”*.

A Büntető Törvénykönyv alapján a **bűnösség két alakzata:**

szándékosság:

- aki a cselekménye következményeit előre látja és kívánja annak beteljesülését = egyenes szándék (*dolus directus*)
- aki előre látja magatartása következményeit és belenyugszik azok bekövetkezésébe = eshetőleges szándék (*dolus eventualis*)

gondatlanság:

- aki magatartása lehetséges következményeit előre látja, de könnyelműen bízik azok elmaradásában (tudatos gondatlanság - *luxuria*)
- azért nem látja előre magatartása lehetséges következményeit, mert a tőle elvárható körütekintést elmulasztja (hanyag gondatlanság – *negligentia*)

A bűnösség mindkét alakzatát – mint pszichés viszonyt – elemezve látható, hogy két oldala van, egyfelől egy akarati-érzelmi, másfelől tudati oldal.

Tudati oldal	Akarati, érzelmi oldal	Megvalósuló bűnösségi alakzat
Szándékosság		
a) biztosra veszi b) valószínűnek tartja c) reálisan lehetségesnek tartja az elkövetési magatartás és következményei megvalósulását	cselekménye következményeit kívánja	egyenes szándék (<i>dolus directus</i>)
a) valószínűnek tartja b) reálisan lehetségesnek tartja az elkövetési magatartás és következményei megvalósulását	belenyugszik cselekménye következményeibe	eshetőleges szándék (<i>dolus eventualis</i>)

Tudati oldalon ahhoz, hogy valamit kívánhassunk, vagy valamibe belenyugodhassunk, ahhoz fel kell ismernünk, illetve legalább előre kell látnunk a bekövetkezés lehetőségét, míg érzelmi-akarati oldalt a következmény kívánása, vagy az abba történő belenyugvás jellemzi.

Tudati oldal	Akarati, érzelmi oldal	Megvalósuló bűnösségi alakzat
Gondatlanság		
a) lehetségesnek tartja az elkövetési magatartás és következményei megvalósulását	könnyelműen bízik a következmények elmaradásában	tudatos gondatlanság (<i>luxuria</i>)
b) cselekménye következményeit nem látja előre, pedig az elvárható gondosság alapján előre láthatta volna	nincs akarati, érzelmi oldal	hanyagság (<i>negligentia</i>)

A bűncselekmény fogalma alapján **általában csak a szándékos bűncselekmény büntetendő, a gondatlan csak akkor, ha a Különös Rész kifejezetten így rendelkezik.**

- Példa 1.:** az elkövető az élet kioltására alkalmas mérget megszerzi, a sértett italába keveri, majd a mérgezett folyadékot tervszerűen úgy helyezi el a sértett közelében, hogy abból fogyasszon (aktív magatartás – tevéssel elkövetett)
- Példa 2.:** (mulasztással elkövetett) szándékos emberölés eshetőleges ölési szándékkal megvalósítását állapította meg a bíróság abban az esetben, amikor az elkövető az erősen ittas sértettet a hideg estén háza előtt a kőre fektette és a csaknem ruhátlan sértett a kihülés folytán reggelre meghalt
- Példa 3.:** az emberölésnél nagyon ritka, azt kell az elkövetőnek felismernie, hogy általában az ilyen magatartás hatása halálhoz vezet, de az adott konkrét körülmények között úgy értékeli, hogy ez elhárítható
- Példa 4.:** a vadász abban a téves tudatban löv, hogy az általa látott tárgy állat, de embert talál el, vagy amikor a kisgyermeket a szülő súlyosan mozgáskorlátozott nagyszülő felügyeletére bízta úgy, hogy a lakásban számukra a gyufa hozzáférhető volt, a bútor meggyújtásával a kisgyermek halálos füstmérgezést szenvedett

Az emberölés elhatárolása az élet és testi épség elleni egyéb bűncselekményektől

Az említett bűncselekmények szándékos elkövetési magatartással valósulnak meg. Elhatárolásuk az elkövetőnek a cselekmény véghezvitele időpontjában fennálló konkrét tudattartalma alapján történhet.

Az emberölés, illetőleg ennek kísérlete esetén az elkövető tudata átfogja a sértett halála bekövetkezésének lehetőségét, és ezt **kívánja**, vagy ebbe **belenyugszik**. Ezzel szemben az életveszélyt okozó testi sértés, valamint a halált okozó testi sértés esetében az elkövető szándéka csupán **testi sérülés előidézésére irányul**. Az életveszélyt okozó testi sértés esetén a szándéknak nem feltétlenül kell az eredményre kiterjednie; a halált okozó testi sértés esetén pedig az eredmény tekintetében gondatlanság áll fenn. Az elkövető tudatában fel sem merül a halálos eredmény bekövetkezésének a lehetősége, vagy ha ez felmerül, azt nem kívánja, nem nyugszik bele abba, hanem könnyelműen bízik elmaradásában.

Az elkövetés időpontjában fennálló tudati állapot megállapításánál, illetve annak megítélésénél, hogy az elkövető szándéka ölésre, avagy bántalmazásra, illetőleg egészségsértésre irányult-e: jelentős mértékben, a külvilágban megnyilvánult és így megismerhető tényekből kell visszakövetkeztetni.

10.2 A testi sértés törvényi tényállása, a bűncselekmény eredménye, a gyógytartam kérdései.

A foglalkozás körében elkövetett veszélyeztetés törvényi tényállása, a bűncselekmény alanya.

A testi sértési bűncselekmények tekintetében a törvény elhatárolási elemként a gyógytartamot jelöli meg. Amennyiben a sérülés 8 napon belül gyógyul, akkor a cselekmény könnyű testi sértésnek, amennyiben 8 napon túl gyógyul, súlyos testi sértésnek minősül.

Aki más testi épségét vagy egészségét sérti, ha a sérülés vagy a betegség nyolc napon belül gyógyul, a könnyű testi sértés vétségét követi el...

Ha a testi sértéssel okozott sérülés vagy betegség nyolc napon túl gyógyul, az elkövető a súlyos testi sértés büntettét követi el...

A büntetőjogban a **testi sértés** egy személy elleni bűncselekmény. A hatályos magyar jogszabály szerint testi sértés vétségét vagy büntettét az követi el, aki más testi épségét vagy egészségét sérti. A könnyű testi sértés és a gondatlanságból elkövetett súlyos testi sértés vétség, a szándékosan elkövetett súlyos testi sértés büntett. **A testi sértés bűncselekményének jogi tárgya** az ember testi épsége, egészsége.

A testi sértés passzív alanya: bárki más személy lehet, akinek testi épségét, egészségét sértik.

A cselekmény elkövetési magatartása: testi sértés okozása, amely megvalósulhat egyrészt a test bántalmazásával, másrészt az egészségsértéssel. A test bántalmazásán olyan külső behatást kell érteni, amely a testen, vagy általában annak egy részén nyomokat, visszahagyó sérülést okoz.

Az egészségsértés elkövethető tevéssel, mulasztással, valamint közvetett módon is.

A testi sértés materiális bűncselekmény, az eredmény kettős: sérülés és vagy a betegség. Alapvető az ok-okozati összefüggés az elkövetési magatartás és a bekövetkezett eredmény között, melyet igazságügyi orvos szakértő állapít meg.

A testi sértés alanya bárki lehet.

Minősített esetei:

- Ha a testi sértést aljas indokból vagy célból, továbbá ha védekezésre vagy akaratnyilvánításra képtelen személlyel szemben követik el, a büntetés büntett miatt **könnyű testi sértés** esetén három évig, **súlyos testi sértés** esetén egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés.
- **Büntettet** követ el, és egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő az elkövető, ha a testi sértés maradandó fogyatékoságot vagy súlyos egészségromlást okoz, illetőleg, ha a súlyos testi sértést különös kegyetlenséggel követi el.
- A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a testi sértés életveszélyt vagy halált okoz.

Gondatlanság

Aki a súlyos testi sértést gondatlanságból követi el, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel, közérdekű munkával vagy pénzbüntetéssel, a (4) bekezdésben meghatározott esetben három évig, életveszélyes sérülés okozása esetén öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Magánindítvány

A könnyű testi sértés vétségének elkövetője csak magánindítványra büntethető.

Gyógytartam:

- **Anatómiai** gyógytartamról akkor beszélünk, ha a megsérült szövetek anatómiai egysége helyreállt.
- **Funkcionális** gyógytartamról akkor beszélünk, ha a sérülés következtében károsodott szervek működése helyreállt, vagy ún. végállapotról lehet beszélni.

- **Tényleges** gyógytartam az anatómiai és a funkcionális gyógyulást is figyelembe vevő, esetenként meghatározott gyógyulási idő.
- **Vélelmezett** gyógytartam

A tényleges gyógytartam általában azonos az anatómiai gyógyulás tartamával. Azokban az esetekben, ahol ez a kettő elválik, ott a tényleges gyógytartam hosszabb és általában a sérülés következményei elsődleges orvosi ellátásának befejezéséig tart. Rendszerint a tényleges gyógytartam megállapításához orvosszakértői igénybevételre van szükség.

Foglalkozás körében elkövetett veszélyeztetés:

Btk. 171.§ (1) Aki foglalkozása szabályainak megszegésével más vagy mások életét, testi épségét vagy egészségét gondatlanságból közvetlen veszélynek teszi ki, vagy testi sértést okoz, vétséget követ el.

Minősített esetek:

- **maradandó fogyatékoságot, /büntetés 3 év/**
- **súlyos egészségromlást, /büntetés 3 év/**
- **vagy tömegszerencsétlenséget, / büntetés 3 év/**
- **halált, /büntetés 1-5 év/**
- **ha a bűncselekmény kettőnél több ember halálát okozza, /büntetés 2-8 év/**
- **vagy halálos tömegszerencsétlenséget okoz./büntetés 2-8 év/**

Ha az elkövető a közvetlen veszélyt szándékosan idézi elő: (1): 3 év, (2): 1-5 év, 2-8 év, 5-10 év.

Az emberi élet, a testi épség és az egészség védelme kiemelkedő fontosságú, ezért nemcsak ezeknek a sérelmével, hanem az ezeket a jogtárgyakat veszélyeztető cselekményekkel szemben is indokolt büntetőjogi védelmet biztosítani.

A foglalkozás körében elkövetett veszélyeztetés bűncselekménynek az **elkövetője** az lehet, aki valamely meghatározott foglalkozási szabály hatálya alatt áll, a bcs. **elkövetési magatartása** a foglalkozási szabályszegés. Nem lényeges, hogy az elkövető a tevékenységet hatósági engedély alapján, főfoglalkozásként, keresetszerzésként űzi-e vagy pedig alkalmasszerűen. Jelentősége annak van, hogy írott vagy íratlan szabályok körvonalazzák a t. **A bűncselekmény jogi tárgya:** az emberi élet, testi épség és egészség, azaz egy vagy több ember életének, testi épségének és egészségének védelméhez fűződő társadalmi érdek.

A bűncselekmény passzív alanya: kizárólag - nemtől, kortól stb. független - élő természetes személy lehet.

A bűncselekmény elkövetési magatartása: a foglalkozási szabály akár szándékos, akár gondatlan megszegése.

A bűncselekmény eredménye: a foglalkozás körében elkövetett veszélyeztetés materiális bűncselekmény, és eredménye más vagy mások életének, testi épségének vagy egészségének közvetlen veszélyeztetése, illetve a testi sértés okozása

A bűncselekmény alapesete gondatlan alakzatú. Megállapítására akkor kerülhet sor, ha a foglalkozási szabályszegés más vagy mások életét, testi épségét vagy egészségét gondatlanságból közvetlenül veszélyezteti, illetőleg a testi sérülés okozása gondatlanságra vezethető vissza. A foglalkozási szabályszegés lehet szándékos és lehet gondatlan, de a

veszélyhelyzet létrehozására vagy a testi sérülés okozására az elkövetőnek kizárólag a gondatlansága terjedhet ki.

A bűncselekmény alanya, elkövetője bárki lehet, de csak olyan személy, aki valamely foglalkozási szabály hatálya alatt áll, szabályokhoz kötött foglalkozást gyakorol.

A foglalkozás körében elkövetett veszélyeztetésnek - mint gondatlan és veszélyeztetési bűncselekménynek - nincs kísérleti alakzata. A foglalkozás körében elkövetett szándékos veszélyeztetés kísérlete elvileg lehetséges, a bűncselekmény akkor válik befejezetté, amikor a veszély közvetlenné válik.

A minősített eset megállapításának feltétele, hogy a súlyosabb eredmény tekintetében is fennálljon az okozati összefüggés évékenységet, amit folytat.

Az ítélkezési gyakorlat a foglalkozási szabályok következő csoportjai különbözteti meg:

- munkavédelmi és balesetelhárítási szabályok
- építési és statikai szabályok
- orvosi foglalkozási szabályok
- lőfegyver tartására, kezelésére és tárolására vonatkozó szabályok
- alkalmanként végzett tevékenységekre vonatkozó szabályok

Ez a magatartás írott vagy íratlan jellegétől függetlenül lehet konkrét, eseti vagy általános szabály, lehet aktív, de nem zárható ki a mulasztással történő elkövetés sem, amikor az elkövetőnek a foglalkozási szabályok szerint kötelessége lenne a veszélyhelyzet elhárítása, megszüntetése, enyhítése, de mulasztásával ennek nem tesz eleget.

10.3. A segítségnyújtás elmulasztása törvényi tényállása, a bűncselekmény minősített esetei.

A cserbenhagyás és elhatárolása a segítségnyújtás elmulasztásától.

10.3 A segítségnyújtás elmulasztása:

172. § (1) Aki nem nyújt tőle elvárható segítséget sérült vagy olyan személynek, akinek az élete vagy testi épsége közvetlen veszélyben van, vétséget követ el, és két évig terjedő szabadságvesztéssel, közérdekű munkával vagy pénzbüntetéssel büntetendő.

(2) A büntetés büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztés, ha a sértett meghal, és életét a segítségnyújtás megmenthette volna.

(3) A büntetés büntett miatt három évig, a (2) bekezdés esetén öt évig terjedő szabadságvesztés, ha a veszélyhelyzetet az elkövető idézi elő, vagy ha a segítségnyújtásra egyébként is köteles.

(4) A (3) bekezdés utolsó fordulata nem alkalmazható azzal szemben, aki a közlekedési szabályok alapján köteles a segítségnyújtásra.

A bűncselekmény jogi tárgya: az emberi élet, a testi épség és az egészség, azaz más ember, illetőleg emberek életének, testi épségének, egészségének védelméhez fűződő társadalmi érdek.

A bűncselekmény passzív alanya: sérült vagy az olyan személy, akinek az élete vagy a testi épsége közvetlen veszélyben van.

A bűncselekmény elkövetési magatartása kizárólag mulasztással valósítható meg, mivel a bűncselekmény azért valósul meg, hogy az elkövető nem nyújt segítséget az olyan személynek, akinek az élete, testi épsége közvetlen veszélyben van.

A bűncselekmény tárgyi feltétele: a sértett segítség nélkül hagyása.

A bűncselekmény megvalósulásának szubjektív feltétele, hogy az elkövetőnek a tőle elvárható segítséget kell nyújtania.

A törvényi tényállás alapesete eredményt nem tartalmaz, tehát a segítségnyújtás elmulasztása immateriális bűncselekmény.

A bűncselekmény **elkövetője** bárki lehet, kivéve azt a személyt, aki maga is segítségre szorul.

A segítségnyújtás elmulasztása úgynevezett tiszta mulasztási bűncselekmény, amelyet csak szándékosan lehet elkövetni. Ebből következik, hogy a segítségnyújtás elmulasztása kísérletének megállapítása fogalmilag kizárt.

A segítségnyújtási kötelezettség kiterjed:

- meg kell állni,
- meg kell győződni,
- fel kell ajánlani,
- értesíteni kell

Nem kötelező a segítségnyújtás:

- maga is segítségnyújtásra szorul,
- a saját életét, testi épségét, egészségét veszélyeztetné,
- a felajánlott segítséget elutasítják,
- már segítségnyújtásban részesítik

Cserbenhagyás: Btk. 190.§.

Ha a közlekedési balesetnél érintett jármű vezetője a helyszínen nem áll meg, illetve onnan eltávozik, mielőtt meggyőződne arról, hogy valaki megsérült-e, avagy az életét vagy testi épségét közvetlenül fenyegető veszély miatt segítségnyújtásra szorul-e, amennyiben súlyosabb bűncselekményt nem valósul meg, vétséget követ el.

Elhatárolási kérdések:

A cserbenhagyásnak és a segítségnyújtás elmulasztásának elhatárolása

- a jogi tárgy,
- az elkövetés helye,
- az alany és a bekövetkezett eredmény alapján lehetséges.

A cserbenhagyás csak akkor állapítható meg, ha vele egyidejűleg (látszólagos alaki halmazatban) **súlyosabb bcs. nem valósul meg.** Itt egyértelműen a segítségnyújtás elmulasztása értendő. Az elhatárolási pont, hogy a balesetben szenvedett-e más személy sérülést; ha igen, a segítségnyújtás elmulasztása, ha nem, a cserbenhagyás vétsége a helyes minősítés.

11 Hivatalos személy elleni bűncselekmények. Hivatalos személy elleni erőszak törvényi tényállása, hivatalos személyek köre, elkövetési magatartások, a jogszerű eljárás fogalma.

Hivatalos személy fogalma:

A **hivatalos személyek** közé a mindenkor büntető jogszabályokban tételesen meghatározott kategóriákba tartozó személyek, akiket a törvény kiemelt védelemben kíván részesíteni, ugyanakkor fokozott felelősséggel terheli.

Hivatalos személy:

- a) a köztársasági elnök,
- b) * az országgyűlési képviselő, a nemzetiségi szószóló és a Magyarországon megválasztott európai parlamenti képviselő,
- c) az alkotmánybíró,
- d) a miniszterelnök, a miniszter, az államtitkár, a közigazgatási államtitkár, a helyettes államtitkár és a kormány megbízott,
- e) a bíró, az ügyész és a választottbíró,
- f) az alapvető jogok biztosa és helyettese,
- g) a közjegyző és a közjegyzőhelyettes,
- h) az önálló bírósági végrehajtó, az önálló bírósági végrehajtó-helyettes és a végrehajtói kézbesítésre felhatalmazott önálló bírósági végrehajtó jelölt,
- i) a helyi önkormányzati és a nemzetiségi önkormányzati képviselő-testület tagja,
- j) * a Magyar Honvédség állományilletékes parancsnoka, és az úszólétesítmény vagy a légi jármű parancsnoka, ha a nyomozó hatóságra vonatkozó rendelkezések alkalmazására jogosult,
- k) * az Alkotmánybíróságnál, a Köztársasági Elnök Hivatalánál, az Országgyűlés Hivatalánál, az Alapvető Jogok Biztosának Hivatalánál, a Magyar Nemzeti Banknál, az Állami Számvevőszéknél, bíróságnál, ügyészségnél, központi államigazgatási szervnél, az Országgyűlési Őrségnél, fővárosi vagy megyei kormányhivatalnál, önkormányzati igazgatási szervnél, megyei intézményfenntartó központnál vagy köztestületnél közhatalmi feladatot ellátó vagy szolgálatot teljesítő személy, akinek a tevékenysége a szerv rendeltetésszerű működéséhez tartozik,
- l) * a választási bizottság tagja;

Hivatalos személy elleni erőszak

310. § (1) Aki hivatalos vagy külföldi hivatalos személyt

- a) jogszerű eljárásában erőszakkal vagy fenyegetéssel akadályoz,
- b) jogszerű eljárásában erőszakkal vagy fenyegetéssel intézkedésre kényszerít, vagy
- c) eljárása alatt, illetve emiatt bántalmaz,

bűntett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a hivatalos személy elleni erőszakot csoportosan, fegyveresen vagy felfegyverkezve követik el.

(3) A (2) bekezdésben meghatározott csoport szervezője vagy vezetője öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(4) Aki hivatalos személy elleni erőszak elkövetésére irányuló csoportban részt vesz, vétség miatt két évig, a csoport szervezője és vezetője bűntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(5) Aki hivatalos személyt vagy külföldi hivatalos személyt az eljárása miatt bántalmaz, az (1)-(4) bekezdés szerint büntetendő akkor is, ha a bántalmazott a bűncselekmény elkövetésekor már nem hivatalos személy vagy nem külföldi hivatalos személy.

(6) Aki hivatalos személy elleni erőszakra irányuló előkészületet követ el, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(7) Nem büntethető a (4) bekezdés alapján a csoport résztvevője, ha a csoportot önként vagy a hatóság felhívására elhagyja.

A törvényi tényállás 3 elkövetési magatartást említ:

- **Akadályozás:** olyan aktív magatartás, amely gátolja a hivatalos eljárás rendes menetét, megszakítja illetőleg megghiúsítja az eljárási cselekmény fogatosítást. A hivatalos személy felszólításával szembeni engedetlenség – passzív ellenállás – nem akadályozás.
- **Intézkedésre kényszerítés:** A hivatalos személy az alaki szabályoknak megfelelő olyan aktív tevékenységet fejt ki, intézkedik, amelynek anyagi jogi szabályai egyébként nem állnak fenn. A hivatalos személy cselekvése nem az ő, hanem az elkövető akarátának felel meg.
- **Tettes bántalmazás:** A hivatalos személy testére irányuló közvetlen, tudatos, fizikai ráhatás, az elkövető a sértett alany testét erőszakosan, durván érinti. A bántalmazási célú érintéssel a bűncselekmény befejezetté válik. Az elkövető célja a sértett becsületének csorbítása, nem testi sértés megvalósítása. Ilyen lehet például a bíró, rendőr felpofozása.

A hivatalos személy elleni erőszak büntettének **jogi tárgya:** az államapparátus szabályszerű működése. E bűncselekmény elkövetése kívülről támadja, és zavarja meg az államapparátus szabályszerű működését.

A bűncselekmény **passzív alanya** : a jogszerű eljárást teljesítő hivatalos személy, akivel szemben a bűncselekményt megvalósítják.

A hivatalos személy elleni erőszak büntettének fontos tényállási eleme: az elkövetés módja, vagyis a hivatalos személy elleni erőszak, vagy fenyegetés alkalmazása.

Mind az erőszaknak, mind a fenyegetésnek **személy ellen** kell irányulnia. Amennyiben azonban dolgokat érintő erőszakos tevékenység áttevődik a hivatalos személyre, ha a dolog az erőszak közvetítőjévé válik, akkor a cselekmény már tényállásszerű.

Fontos tényállási feltétele az is, hogy a passzív alany a cselekmény elkövetésekor jogszerű eljárást teljesítse és erről az érdekelt állampolgárok tudomást, szerezzenek. A lényeg az, hogy az elkövető az erőszakot akkor alkalmazza, amikor hivatalos személy, a hivatalos kötelességéhez tartozó tevékenységi sorozatot már megkezdte, de nem fejezte be.

A Btk. 229. § (2) bekezdése szerint büntetendő akkor, ha a hivatalos személy elleni erőszakot csoportosan, vagy felfegyverkezve követik el.

A Btk. 229. § (5) bekezdése kimondja, hogy aki a hivatalos személyt, vagy külföldi hivatalos személyt az eljárása miatt bántalmaz, akkor is büntetendő, ha a bántalmazott a bűncselekmény elkövetésekor már nem hivatalos személy.

A Btk. 229. § (6) bekezdése értelmében nem büntethető a csoport résztvevője, ha a csoportot önként, vagy a hatóság felhívására elhagyja. Közömbös az, hogy ezt milyen indítékból teszi meg.

A bűncselekményt bárki tettesként elkövetheti.

A bűncselekmény **csak szándékosan** követhető el. Az elkövető tudatának át kell fognia, hogy olyan hivatalos személlyel áll szemben, aki hivatali kötelességét jogszerűen teljesíti.

Jogszerű eljárás fogalma

A hivatalos személy eljárásának jogszerűnek kell lennie. A jogszerűség megállapítható a hivatalos személyre vonatkozó törvényekből, jogszabályokból. A hivatalos személy cselekvésére anyagi és eljárásjogi szabályok együttesen vonatkoznak. Az anyagi jogi rendelkezések jogszerűségét nem vitathatja a hivatalos személy fellépése során az állampolgár, csak a jogorvoslat eszközével élhet. A hivatalos személy eljárásának jogszerűségét tehát csak az eljárásjogi szabályok betartása alapján lehet vizsgálni. A félreismerhetetlenül minden mérlegelés nélkül jogellenesnek mutató intézkedéssel szemben fennáll az ellenállási jog, így ha a hivatalos személy intézkedésének, eljárásának bűncselekményi jellege egyértelmű, az ezzel szembeni – akár erőszakos – ellenállás kizárja a bűncselekmény megállapíthatóságát. Pl.: az erősen ittas, fegyverével hadonászó rendőr eljárása súlyosan sérti az eljárási szabályokat, így az intézkedése jogellenes, akár erőszakkal is ellen lehet állni az eljárásnak

Minősített esetek

- csoportosan
- felfegyverkezve
- csoport szervezője vagy vezetője
- fegyveresen követik el.

11.1 Közfeladatot ellátó személy elleni erőszak törvényi tényállása, a közfeladatot ellátó személyek köre.

Hivatalos személy támogatója elleni erőszak bűncselekmény törvényi tényállása

Közfeladatot ellátó személyek tágabb értelemben azok a személyek, akik közösségi célok, társadalmi normák megvalósítása, végrehajtása érdekében jogszabályok alapján közfeladat ellátására alkalmasnak minősített szervek képviselőitében eljárnak a társadalom egyedeivel szemben, illetve közvetítenek feléjük.

A közfeladatot ellátó személyek körét a Btk. 310-313. §., Btk. 459. § 1. bek. 12. pontja határozza meg.

Közfeladatot ellátó személy:

- a) a Magyar Honvédség szolgálati feladatot teljesítő katonája,

- b) a polgári védelmi szervezetbe beosztott és polgári védelmi szolgálatot teljesítő személy,
- c) a polgárőr a polgárőrségről és a polgárőri tevékenység szabályairól szóló törvényben meghatározott tevékenységének ellátása során,
- d) * az egyházi személy és a vallási tevékenységet végző szervezet vallásos szertartást hivatásszerűen végző tagja,
- e) a bírósági vagy más hatósági eljárásban a védő, a jogi képviselő, a szakértő, és a hivatalos személynek nem minősülő kézbesítési végrehajtó,
- f) az egészségügyi dolgozó és az egészségügyi szolgáltatóval munkavégzésre irányuló jogviszonyban álló más személy az egészségügyről szóló törvényben meghatározott esetekben,
- g) az állami mentőszolgálat, valamint a mentésre feljogosított más szervezet tagja a mentéssel és betegszállítással összefüggésben,
- h) * az önkormányzati és a létesítményi tűzoltóság, valamint az önkéntes tűzoltó egyesület tagja a tűzoltási és műszaki mentési feladatainak ellátása során,
- i) a nemzeti köznevelésről szóló törvényben meghatározott esetben a pedagógus, valamint a nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő alkalmazott, továbbá a nemzeti felsőoktatásról szóló törvényben meghatározott esetben a felsőoktatási intézmény oktatója, tanára és tudományos kutatója,
- j) a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvényben, valamint a szociális igazgatásról és a szociális ellátásokról szóló törvényben meghatározott munkakörben foglalkoztatott személy e tevékenységének gyakorlása során,
- k) az erdészeti szakszemélyzet és a jogosult erdészeti szakszemélyzet tagja az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló törvényben meghatározott tevékenysége körében,
- l) a hivatásos vadász a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadásatról szóló törvényben meghatározott tevékenysége körében,
- m) a halászati őr a halásatról és a horgásatról szóló törvényben meghatározott tevékenysége körében,
- n) a közösségi közlekedési eszközt működtető gazdálkodó szervezetnél végrehajtói feladatot ellátó személy e tevékenysége során,
- o) az egyetemes postai szolgáltatónál ügyfélkapcsolati feladatot ellátó személy e tevékenysége során;

A 229. § rendelkezései szerint büntetendő, aki az ott meghatározott cselekményt közfeladatot ellátó személy ellen követi el.

Aki a 229. § (1)-(3) bekezdés szerinti bűncselekményt a közoktatásról szóló törvényben meghatározott közfeladatot ellátó **pedagógus, vagy a nevelő és oktató** munkát közvetlenül segítő alkalmazott sérelmére követi el, az (1) bekezdés esetén egy évtől öt évig, a (2) bekezdés esetén két évtől nyolc évig, a (3) bekezdés esetén öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő

Közfeladatot ellátó személy elleni erőszak

311. § A 310. § szerint büntetendő, aki az ott meghatározott bűncselekményt közfeladatot ellátó személy ellen követi el.

302. § Bántalmazás közfeladatot ellátó személy eljárásában

Az a közfeladatot ellátó személy, aki közfeladatának ellátása során mást tetteleg bántalmaz, bűntett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha az (1) bekezdésben meghatározott bűncselekményt csoportosan követik el.

Hivatalos személy vagy közfeladatot ellátó személy támogatója elleni erőszak

312. § A 310. § szerint büntetendő, aki az ott meghatározott bűncselekményt hivatalos személy, külföldi hivatalos személy vagy közfeladatot ellátó személy támogatására vagy védelmére kelt személy ellen követi el.

12 A közbiztonság elleni bűncselekmények

12.1 A közveszélyokozás törvényi tényállása, a bűncselekményt megvalósító elkövetési magatartások, a közveszély fogalma.

A **közveszélyokozás** egy bűncselekmény, amelyet a *Büntetőtörvénykönyv* határoz meg.

322. § (1) Aki anyag vagy energia pusztító hatásának kiváltásával közveszélyt idéz elő, vagy a közveszély elhárítását, illetve következményeinek enyhítését akadályozza, büntetett miatt két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekményt

a) csoportosan,

b) különösen nagy vagy ezt meghaladó kárt okozva vagy

c) bünszövetségben követik el.

(3) A büntetés öt évtől húsz évig terjedő vagy életfogytig tartó szabadságvesztés, ha a bűncselekmény halált okoz.

(4) Aki közveszély okozására irányuló előkészületet követ el, három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(5) Aki a közveszély okozását gondatlanságból követi el, vétség miatt három évig, különösen nagy vagy ezt meghaladó kár esetén egy évtől öt évig, halál okozása esetén két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(6) Korlátlanul enyhíthető annak a büntetése, aki a közveszélyt, mielőtt abból káros következmény származott volna, önként megszünteti.

A közveszély elhárításának akadályozása szempontjából közömbös, hogy mi keletkeztette a közveszélyt (más vétkes, vétlen magatartása, vagy természeti katasztrófa), ennek elhárításában való akadályoztatás a lényeg.

Megvalósulhat aktív vagy passzív módon a következmények enyhítésének akadályozása, nem a közveszélyes állapothoz, hanem a következményekhez kapcsolódik, pl. gátolja az ingóságok kimentését az árvízi területről.

A közveszély előidézése eredmény bűncselekmény.

Közveszély fogalma:

A közveszélynek nincs egzakt fogalma, definíciója, de körülhatárolható. Előre meg nem határozott, de nagyobb emberszámot (életét, testi épségét fenyegető) és jelentős anyagi javakat érintő, objektív fenyegető helyzet – emberi magatartás hozza létre.

Az elhárításának és következmények enyhítésének akadályozása a közveszély után, ez NEM eredmény bűncselekmény, elég az akadályozás.

A közveszélyt nem csak ember, hanem természeti katasztrófa is előidézheti.

Stádiumok.

Az **előkészületet** is bünteti: Aki közveszély okozására irányuló előkészületet követ el, három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. Ha a szükséges anyagokat, eszközöket beszerzi, közveszély okozásra mást felhív, vagy ajánlkozik, vállalkozik, mással közös elkövetésben megállapodik.

A közveszély előidézése az elkövetési módként meghatározott tevékenység tanúsításával lép kísérleti szakba, de a közveszély objektív lehetőségének fenn kell állnia! A közveszély előidézésével befejezett a cselekmény, fontos az okozatosság; eredménye van.

Az akadályozó jellegű magatartásokat teljesen ki kell fejteni (pl. víztömlőt átvágja), de nem szükséges, hogy ténylegesen megakadályozza a közveszély elhárítását.

Az alany tettesként bárki lehet, a második és a harmadik elkövetési magatartás (a közveszély elhárításának és következmények enyhítésének akadályozása) tettese nem lehet az, aki a közveszélyt előidézte, mert aki a közveszélyt okozta, utóbb ezekért a többletmagatartásokért külön nem felel (büntetés kiszabása során veszik figyelembe).

A társtettség, részesség: az általános szabályok szerint alakul. Ha valaki a közveszély előidézésében felbujtói, bűnszegédi tevékenységet fejt ki, de a közveszély elhárítását illetve a következmények enyhítését maga is megakadályozza – akkor ezekben a cselekményekben önálló tettes, amibe a közveszély előidézésében nyújtott részesi tevékenysége beleolvad.

A közveszélyokozás szándékosan és gondatlanul megvalósítható.

Mind a szándékos, mind a gondatlan formát bünteti, a Btk. Szándékos lehet egyenes, eshetőleges, a szándéknak ki kell terjednie az eredményre és az ok-okozati összefüggésekre is. A büntetőjog megkülönbözteti a tudatos gondatlanságot (luxuria) és a hanyag gondatlanságot (negligencia).

Enyhítő körülmények:

Korlátlanul enyhíthető annak a büntetése, aki a közveszélyt, mielőtt abból káros következmény származott volna, önként megszünteti. Akár a tettes, akár a részes is elháríthat.

Minősítő körülmények:

- bűnszövetségben
- különösen nagy vagy ezt meghaladó vagyoni hátrányt okozva
- egy vagy több ember halálát idézi elő

Elhatárolás a közveszély okozás, rongálás között:

Közveszélyokozás esetén vizsgálni kell, hogy

- létrejött-e közveszély,
- az objektív lehetősége létrejött-e a közveszélynek,
- a közveszély előidézésére kiterjedt-e az elkövető szándéka,
- terheli-e legalább gondatlanság, ha nem, akkor rongálásról beszélhetünk.

A kettő együtt (közveszély és rongálás) nem valósulhat meg.

Szándékos testi sértés, erős felindulásból elkövetett emberölés és a szándékos emberölés, **halmazatban állhat a közveszély okozással. DE a gondatlan emberölés NEM, mert minősített esetként egységet hoz létre.**

12.2 A terrorcselekmény törvényi tényállása, az elkövetési magatartások, a bűncselekmény célzata, feljelentési kötelezettség.

Terrorcselekmény a hatályos Btk. rendelkezései szerint „314. § (1):

Aki abból a célból, hogy

a) állami szervet, más államot vagy nemzetközi szervezetet arra kényszerítsen, hogy valamit tegyen, ne tegyen vagy eltűnjön,

b) a lakosságot megfélemlítse,

c) más állam alkotmányos, társadalmi vagy gazdasági rendjét megváltoztassa vagy megzavarja, illetve nemzetközi szervezet működését megzavarja, a (4) bekezdésben meghatározott személy elleni erőszakos, közveszélyt okozó vagy fegyverrel kapcsolatos bűncselekményt követ el, büntett miatt tíz évtől húsz évig terjedő vagy életfogytig tartó szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Az (1) bekezdés szerint büntetendő, aki az a) pontban meghatározott célból jelentős anyagi javakat kerít hatalmába, és azok sértetlenül hagyását vagy visszaadását állami szervhez vagy nemzetközi szervezethez intézett követelés teljesítésétől teszi függővé.

(3) Korlátlanul enyhíthető annak a büntetése, aki :

a) az (1) vagy (2) bekezdésében meghatározott terrorcselekményt abbahagyja, mielőtt abból súlyos következmény származott volna, és

b) tevékenységét a hatóság előtt felfedi, ha ezzel közreműködik a bűncselekmény következményeinek megakadályozásában vagy enyhítésében, további elkövetők felderítésében, illetve további bűncselekmények megakadályozásában. (* 4) E § alkalmazásában személy elleni erőszakos, közveszélyt okozó vagy fegyverrel kapcsolatos bűncselekmény

a) az emberölés [160. § (1)-(2) bekezdés], a testi sértés [164. § (2)-(6) és (8) bekezdés], a foglalkozás körében elkövetett szándékos veszélyeztetés [165. § (3) bekezdés],

b) az emberrablás [190. § (1)-(4) bekezdés], a személyi szabadság megsértése (194. §),

c) a közlekedés biztonsága elleni bűncselekmény [232. § (1)-(2) bekezdés], a vasúti, légi vagy vízi közlekedés veszélyeztetése [233. § (1)-(2) bekezdés],

d) a radioaktív anyaggal visszaélés [250. § (1)-(2) bekezdés],

e) a hivatalos személy elleni erőszak [310. § (1)-(5) bekezdés], a közfeladatot ellátó személy elleni erőszak (311. §), a hivatalos személy vagy közfeladatot ellátó személy támogatója elleni erőszak (312. §), a nemzetközileg védett személy elleni erőszak [313. § (1) bekezdés],

f) a jármű hatalomba kerítése [320. § (1)-(2) bekezdés], a közveszély okozása [322. § (1)-(3) bekezdés], a közérdekű üzem működésének megzavarása [323. § (1)-(3) bekezdés], a robbanóanyaggal vagy robbantószerrel visszaélés [324. § (1)-(2) bekezdés], a lőfegyverrel vagy lőszerrel visszaélés [325. § (1)-(3) bekezdés],

g) a nemzetközi szerződés által tiltott fegyverrel visszaélés [326. § (1)-(5) bekezdés], a haditechnikai termékkel vagy szolgáltatással visszaélés [329. § (1)-(3) bekezdés], a kettős felhasználású termékkel visszaélés [330. § (1)-(2) bekezdés],

h) a rablás [365. § (1)-(4) bekezdés] és a rongálás [371. § (1)-(6) bekezdés],

i)97 az információs rendszer vagy adat megsértése [423. § (1)-(4) bekezdés].

315. § (1) Aki a 314. § (1) vagy (2) bekezdésében meghatározott büntett elkövetésére felhív, ajánlkozik, vállalkozik, a közös elkövetésben megállapodik, vagy az elkövetés elősegítése céljából az ehhez szükséges vagy ezt könnyítő feltételeket biztosítja, büntett miatt két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Aki az (1) bekezdésben meghatározott cselekményeket a 314. § (1) vagy (2) bekezdésében meghatározott büntettnek terrorista csoportban történő elkövetése érdekében valósítja meg, öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(3) Nem büntethető, aki az (1) vagy (2) bekezdésben meghatározott bűncselekményt, mielőtt az a hatóság tudomására jutott volna, a hatóságnak bejelenti, és az elkövetés körülményeit feltárja.”

A bűncselekmény jogi tárgya : az államok,állami szervek ,nemzetközi szervezetek,külföldi államok kényszermentes cselekvőségéhez fűződő társadalmi érdek,a lakosság háborítatlan életfeltételei,személyek szabadsága és az anyagi javak sérthetlenségének biztosítása.

Elkövetési magatartások: (célcselekmények)

a, állami szervnek, más államnak vagy nemzetközi szervezetnek valamire tévése, nem tévése vagy eltúrése kényszerítése,

b, a lakosság megfélemlítése,

c, más állam alkotmányos, társadalmi vagy gazdasági rendjét megváltoztassa, vagy megzavarja, illetőleg nemzetközi szervezet működését megzavarja,

d, anyagi javakat kerít hatalmába, és azok sértetlenül hagyását vagy visszaadását állami szervhez vagy nemzetközi szervezethez intézett követelés teljesítésétől teszi függővé.

Eszköz cselekmény: személy elleni erőszakos, közveszélyt okozó vagy fegyverrel kapcsolatos bűncselekmény elkövetése .

A bűncselekmény előkészületi magatartása büntetendő.

Minősített eset, ha terrorista csoportban történő elkövetése érdekében valósítja meg, illetőleg a terrorista csoport tevékenységét egyéb módon támogatja,

A bűncselekményt bárki elkövetheti.

Bűnösség: csak egyenes szándékkal mert célzatos.

A terrorcselekménnyel fenyegetés

„316. § Aki terrorcselekmény elkövetésével fenyeget, büntett miatt két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő”

A feljelentési kötelezettség elmulasztása

A hatályos Btk. külön bűncselekményként határozza meg a terrorcselekménnyel kapcsolatos feljelentési kötelezettség elmulasztását.

„Aki hitelt érdemlő tudomást szerez arról, hogy terrorcselekmény elkövetése készül, és erről a hatóságnak, mihelyt teheti, nem tesz feljelentést, büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Speciális büntethetőséget megszüntető körülmény: A (4) vagy az (5) bekezdésben meghatározott bűncselekmény miatt nem büntethető, aki a cselekményt, mielőtt az a hatóság tudomására jutott volna, a hatóságnak bejelenti, és az elkövetés körülményeit feltárja.

12.3 Visszaélés robbanóanyaggal vagy robbanólőszerral bűncselekmény törvényi tényállása, a robbanóanyag, robbanószer fogalma, elkövetési magatartások.

Visszaélés lőfegyverrel vagy lőszerral bűncselekmény törvényi tényállása, lőfegyver, lőszer fogalma, elkövetési magatartások.

Visszaélés robbanóanyaggal vagy robbantószerrel Btk. 263.§

(1)Aki robbanóanyagot, robbantószerrel vagy ezek felhasználására szolgáló készüléket engedély nélkül **készít, megszerez, tart vagy a tartásukra nem jogosult személynek átad,** büntetett követ el, és két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.
(2)Aki robbanóanyagot, robbantószerrel vagy ezek felhasználására szolgáló készüléket engedély nélkül vagy az engedély kereteit túllépve az ország területére **behoz, onnan kivisz, vagy azon átszállít,** büntetett követ el, és öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

A büntetés az (1) bekezdés esetén öt évtől tíz évig, a (2) bekezdés esetén öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekményt

a) üzletszerűen,

b) bűnszövetségbenkövetik el.

Aki a (2) bekezdésben meghatározott bűncselekményre irányuló előkészületet követ el, büntett miatt öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

A bűncselekmény jogi tárgya: veszélyes anyagok és eszközök forgalma és felhasználása rendjében megnyilvánuló közbiztonság

Elkövetési tárgyak:

- robbanóanyag
- robbantószer
- eszközök felhasználására szolgáló készülék

Robbanóanyag: Olyan különféle anyagi részecskékből álló keverék vagy vegyület, amely megfelelő indító impulzus hatására nagy sebességgel lejátszódó -a környezet fizikai illetve kémiai állapotát megváltoztató- folyamatot vált ki, amelynek során jelentős hőenergiát és feszítő erőt fejleszt.

Robbantószer: Olyan eszköz, amely a robbanóanyag hatásának kiváltására szolgál.

Elkövetési magatartások: készítés, megszerzés, tartás, átadás olyan személynek, aki tartásra nem jogosult, engedély nélkül vagy az engedély kereteit túllépve az ország területére behoz, onnan kivisz, vagy azon átszállít.

Készítésen minden olyan tevékenységi folyamatot érteni kell, amelynek eredménye robbanóanyag, robbantószer, illetőleg ezek felhasználására szolgáló készülék. Megszerzés az elkövetési tárgyak birtokba vétele. Az átadás csak akkor büntetendő, ha olyan személy részére történik, aki a dolgok tartására nem jogosult. Maga a tartás fogalma nem szűkíthető le a közvetlen fizikai birtoklásra, hanem felöleli a tárolást, elrejtést is. Szabálysértésért felel az, aki robbanóanyagot vagy robbanó szerkezetet talál, vagy annak hollétéről tudomást szerez, és ezt a tényt nem jelenti be.

A bűncselekmény elkövetője: bárki, általános illetve speciális alany lehet.

Bűnösség: csak szándékos magatartással valósítható meg.

A bűncselekmény előkészülete büntetendő a csempészeti tevékenység esetén.

Visszaélés lőfegyverrel vagy lőszerrel Btk.263/A §

Aki

- lőfegyvert vagy lőszert engedély nélkül készít, megszerez, tart vagy forgalomba hoz,
- a lőfegyver vagy lőszer készítésére, megszerzésére, tartására vagy kereskedelmére vonatkozó engedély kereteit túllépi,
- engedéllyel tartott lőfegyverét, lőszerét engedéllyel nem rendelkezőnek átadja,

büntettet követ el .

- (2) Aki lőfegyvert vagy lőszert engedély nélkül vagy az engedély kereteit túllépve az ország területére behoz, onnan kivisz, vagy azon átszállít, büntettet követ el,

Aki

- az engedéllyel tartott kézilőfegyveréhez, vadászlőfegyveréhez vagy sportlőfegyveréhez tartozó, csekély mennyiségű lőszert engedéllyel nem rendelkezőnek átadja,
- vadászlőfegyverhez vagy sportlőfegyverhez tartozó, csekély mennyiségű lőszert engedély nélkül megszerez vagy tart,
- az engedéllyel tartott kézilőfegyverét, vadászlőfegyverét vagy sportlőfegyverét, illetve az ahhoz tartozó lőszert bejelentés nélkül az ország területére behozza, onnan kiviszi, vagy azon átszállítja,

büntett...

A bűncselekményt bárki, de csak szándékosan követheti el.

A lőfegyverrel vagy lőszerrel visszaélés bűncselekménye tekintetében az elkövetési magatartások megegyeznek a robbanóanyaggal vagy robbantószerrel visszaélés bűncselekménye elkövetési magatartásaival, azzal, hogy ezen bűncselekmény esetében további elkövetési magatartásként jelentkezik a lőfegyver vagy lőszer készítésére, megszerzésére, tartására vagy kereskedelmére vonatkozó engedély kereteinek túllépése.

Az elkövetési tárgy a lőfegyver, illetőleg a lőszer.

Lőfegyver: Olyan eszköz, amelynek csövéből gáz segítségével 7,5 J-nál nagyobb csőtorkolati energiájú lövedék lőhető ki.

Lőszer: Olyan egybeszerelt töltény, amely lövedéket, lőport és gyúelegyet tartalmaz.

13 Vagyon elleni bűncselekmények

13.1 A lopás törvényi tényállása, az elkövetési tárgy és az elkövetési magatartás és, a minősítő körülmények.

Lopás:

Aki idegen dolgot mástól azért vesz el, hogy azt jogtalanul eltulajdonítsa, lopást követ el. A büntetőjogban, illetve a szabálysértési jogban a lopás a vagyon elleni bűncselekmények egyike, illetőleg egy szabálysértés.

Büntetési tételek

A büntetés vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztés, ha

- a) a lopást kisebb értékre vagy
- b) a szabálysértési értékre elkövetett lopást
- ba) bünszövetségben,
- bb) üzletszerűen,
- bc) dolog elleni erőszakkal - ideértve azt is, ha a dolog eltulajdonításának megakadályozására szolgáló eszközt állagsérelem okozása nélkül eltávolítják, vagy a dolog eltulajdonításának megakadályozására alkalmatlanná teszik -,
- bd) zsebtolvajlás útján,
- be) egy vagy több közokirat, magánokirat vagy készpénz-helyettesítő fizetési eszköz egyidejű elvételével,
- bf) helyiségbe vagy ehhez tartozó bekerített helyre megtévesztéssel, vagy a jogosult, illetve a használó tudta és beleegyezése nélkül bemenve,
- bg) hamis vagy lopott kulcs használatával,
- bh) lakást vagy hasonló helyiséget az elkövetővel közösen használó sérelmére vagy
- bi) erdőben jogellenes fakivágással követik el.

A büntetés bűntett miatt három évig terjedő szabadságvesztés, ha

- a) a lopást nagyobb értékre,
- b) a kisebb értékre elkövetett lopást
- ba) a (2) bekezdés ba)-be) pontjában meghatározott valamely módon,
- bb) védett kulturális javak körébe tartozó tárgyra vagy régészeti leletre,
- bc) vallási tisztelet tárgyára,
- bd) holttesten lévő tárgyra, illetve temetőben vagy temetkezési emlékhelyen a halott emlékére rendelt tárgyra,
- be) nemesfémre vagy
- c) a lopást szabálysértési vagy kisebb értékre közveszély színhelyén követik el.^[3]

A büntetés egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha

- a) a lopást jelentős értékre vagy
- b) a nagyobb értékre elkövetett lopást a (2) bekezdés ba)-be) pontjában meghatározott valamely módon vagy közveszély színhelyén követik el.^[4]

A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha

- a) a lopást különösen nagy értékre vagy
- b) a jelentős értékre elkövetett lopást a (2) bekezdés ba)-be) pontjában meghatározott valamely módon vagy közveszély színhelyén követik el.^[5]

A büntetés öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha

- a) a lopást különösen jelentős értékre vagy
- b) a különösen nagy értékre elkövetett lopást a (2) bekezdés ba)-be) pontjában meghatározott valamely módon vagy közveszély színhelyén követik el.

A lopás elkövetési magatartása az elvétel. A két mozzanatból álló cselekmény birtokállapot-változást jelent: az elkövető az adott **dolog** felett megszünteti a korábbi tulajdonos, birtokos rendelkezési jogát (első elem), és saját rendelkezési jogot keletkeztet azon (második elem). A korábbi birtokállapot megszüntetése mellett létre kell hozni az új birtokállapotot is. Csak ekkor beszélhetünk befejezett elvételi magatartásról.

A lopás **elkövetési tárgyaként** megjelenő dolognak értékkel bírónak kell lennie.

Dolog fogalmi körébe tartozik még:

- Villamos energia
- Gazdaságilag hasznosítható más energia (pl.: földgáz)
- Vagyoni jogosultságot megtestesítő olyan okirat, amely a benne tanúsított vagyoni érték vagy jogosultság feletti rendelkezést önmagában biztosítja (letéti jegy, kincstárjegy, nyertes lottószelvény, ruhatári jegy)
- Dematerializált értékpapírok
- Nem tartozik e körbe a bankkártya!
Ezekre követhető el a lopás!

Idegen a dolog:

- Ha nincs az elkövető tulajdonában, viszont más természetes vagy jogi személy tulajdona
- Lopni azonban nem csupán a tulajdonostól, hanem a birtokostól is lehet függetlenül, hogy jogosan vagy jogtalanul tartja magánál a dolgot

Nem idegen a dolog: (nincs bűncselekmény, sem szabálysértés!)

- Közös tulajdonban lévő dolog a tulajdonostársak számára
- Az elhagyott, gazdátlan, uratlan dolgok, **kivéve** az elkóborolt háziállat, a vadak, utcán álló járművek és az olyan dolgok, amiket a tulajdonos (birtokos) tévedésből, figyelmetlenségből elhagy, de fennáll a lehetősége, hogy azt utólag ismét birtokba vegye (pl. hivatali helyiségben, közforgalmú tömegközlekedési eszközön felejtett tárgyak)

A lopás minősített esetei:

A lopás bűncselekményét az eltulajdonított dolog értéke mellett egyéb körülmények megléte is súlyosabban minősíti.

A lopás bűncselekményét minősítő körülmények közül öt –

- a bűnszövetségben elkövetett lopás,
- az üzletszerűen elkövetett lopás,
- a dolog elleni erőszakkal elkövetett lopás,
- a zsebtolvajlás útján elkövetett lopás
- és a közokirat, magánokirat vagy készpénz-helyettesítő fizetési eszköz egyidejű elvételével elkövetett lopás (értékhatártól függetlenül)

eggyel súlyosabb büntetési tételkeretet von maga után, míg mások –

- helyiségbe vagy ehhez tartozó bekerített helyre megtévesztéssel elkövetett lopás,
- vagy a jogosult (használó) tudta és beleegyezése nélkül bemenve elkövetett lopás,
- hamis vagy lopott kulcs használatával elkövetett lopás,
- lakást vagy hasonló helyiséget az elkövetővel közösen használó sérelmére elkövetett lopás,
- vagy az erdőben jogellenes fakivágással elkövetett lopás, – az egyébként csak szabálysértési értékre megvalósított lopást minősítik bűncselekménnyé.

Elhatárolás tulajdon elleni szabálysértésektől

Lopás” szabálysértésétől: (Sztv. 157.§ (1). bek.a.pont)

- Lopási érték alapján, ha a 20. 000 Ft-t nem haladja meg és az elkövetéskor nincsenek olyan minősítő körülmények melyek bűncselekményt eredményeznének (Btk. 316. § (2) bek. a-j pont)

Jármű önkényes elvételétől: (Sztv. 157. § (2). bek.)

- Az idegen jármű nem gépi meghajtású és az elkövető célzata a jogtalan használat.

Elhatárolás bűncselekményektől

Sikkasztástól (Btk. 317. §)

- Sikkasztásnál nincs idegen dolog elvétele, ugyanis a sértett valamilyen jogcímen rábízta az elkövetőre a dolgot

Rablástól (Btk. 321. §)

- Idegen dolog elvétele (az akaratot megtörő) személy elleni erőszakkal történik, az erőszak nem dolog ellen irányul!

Jármű önkénye elvételétől (Btk. 327. §)

- A célzat nem a jogtalan eltulajdonítás, hanem a jogtalan használat!

Büntetőeljárás megindításának módjai:

- Hivatalból (Be.6.§(1) bek. alapvető rendelkezés
- Magánindítványra, ha a sértett az elkövető hozzátartozója

Leggyakrabban elkövetett lopási módszerek:

- Zsebtolvajlás
- Gépjárműlopás
- Gépjárművekből illetve gépjárművekről
- Betöréses lopások:
- Magánlakás, hétvégi házak, középületek

13.2 A rongálás törvényi tényállása, a tényállás elkövetési magatartása, a minősített esetek.

Rongálás: Aki idegen vagyontárgy megsemmisítésével vagy megrongálásával kárt okoz, rongálást követ el.

A büntetés vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztés, ha

- a) a rongálás kisebb kárt okoz, vagy
- b) a szabálysértési értékhatárt meg nem haladó kárt okozó rongálást
 - ba) falfirka elhelyezésével vagy
 - bb) bünszövegben követik el.

A büntetés bűntett miatt három évig terjedő szabadságvesztés, ha

- a) a rongálás nagyobb kárt okoz,
- b) az elkövető
 - ba) védett kulturális javak körébe tartozó tárgyat, műemléket, régészeti lelőhelyet vagy régészeti leletet,
 - bb) 60 vallási tisztelet tárgyát vagy templomot, vallásgyakorlásra rendelt más helyet,
 - bc) temetési helyet, temetkezési emlékhelyet, illetve temetőben vagy temetkezési emlékhelyen a halott emlékére rendelt tárgyat rongál meg.

A büntetés egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha

- a) a rongálás jelentős kárt okoz,
- b) az elkövető a (3) bekezdés ba)-bc) pontjában meghatározott valamely tárgyat, épületet, vagy helyet semmisít meg,
- c) a rongálást robbanóanyag vagy robbantószer felhasználásával követik el.

A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a rongálás különösen nagy kárt okoz.

A büntetés öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha a rongálás különösen jelentős kárt okoz.

Elkövetési tárgy

Az elkövető számára idegen dolog, vagyontárgy. Ez magában foglalja az ingó és ingatlan dolgokat. Közös tulajdonban álló vagyontárgyra is elkövethető. Saját vagyontárgy megrongálása nem bűncselekmény, kivéve, ha műemlék jellegű a dolog, ilyenkor az elkövető kulturális javak megrongálásáért felel (Btk. 216/A. §). Idegen okirat nem lehet a rongálás tárgya, ilyenkor ugyanis okirattal való visszaélést kell megállapítani.

Elkövetési magatartás

Megsemmisítés: a vagyontárgy állagának fizikai megszüntetését jelenti, a vagyontárgy többé nem állítható helyre.

Megrongálás: a vagyontárgy állagának olyan károsítása, melynek eredményeképpen annak értéke csökken. A használhatóság csökkenése nem feltétel, tehát esztétikai rongálás is rongálás – például graffiti.

Jellemzően tévessel valósul meg, de elképzelhető mulasztással is.

Eredmény

A bűncselekmény eredménye a kár, mely a vagyonban bekövetkezett értékcsökkenés. Megrongálás esetén a kár = az eredeti állapot helyreállításával kapcsolatban felmerült költség.

A bűncselekmény alanya

Bárki lehet, kivéve a dolog tulajdonosa.

Speciális vagyontárgyak

- **Régészeti lelőhely:** az a földrajzilag egyértelműen meghatározható terület, melyen a régészeti örökség elemei elsődleges összefüggéseikben találhatók, és amelyet a Hivatal nyilvántartásba vett.
- **Vallási tisztelet tárgya:** olyan tárgyak, amelyeket az istentisztelet, illetve a szertartás megtartására a szertartást vezetőik vagy azok segédei a vallás liturgiája során használnak, vagy amelyek a szertartás ünnepélyességét emelik.
- **Vallási tisztelet végzésére szolgáló épület:** vallási szertartásra vagy más egyházi célokra rendelt helyiség (sekrestye, imaház, templom).
- **Kulturális javak:** az élettelen és élő természet keletkezésének, fejlődésének, az emberiség, a magyar nemzet, Magyarország történelmének kiemelkedő és jellemző tárgyi, képi, hangrögzített, írásos emlékei és egyéb bizonyítékai – az ingatlanok kivételével –, valamint a művészeti alkotások.
- **Műemlék:** olyan *műemléki érték*, amelyet e törvény alapján jogszabállyal védetté nyilvánítottak.
 - *Műemléki érték:* minden olyan építmény, kert, temető vagy temetkezési hely, terület (illetve ezek maradványa), valamint azok rendeltetésszerűen összetartozó együttese, rendszere, amely hazánk múltja és a közösségi hovatartozás-tudat szempontjából kiemelkedő jelentőségű történeti, művészeti, tudományos és műszaki emlék, alkotórészeivel, tartozékaival és berendezési tárgyaival együtt.

14 Vagyon elleni erőszakos bűncselekmények

14.1 Rablás:

Aki idegen dolgot jogtalan eltulajdonítás végett úgy vesz el mástól, hogy evégből valaki ellen erőszakot avagy élet vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetést alkalmaz, illetőleg valakit öntudatlan vagy védekezésre képtelen állapotba helyez, büntetett követ el, és két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Rablás az is, ha a tetten ért tolvaj a dolog megtartása végett erőszakot avagy élet vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetést alkalmaz.

A hatályos 2012. évi C. törvény ezt a bűncselekményt a vagyon elleni erőszakos bűncselekmények közé sorolja. A hatályos Btk. 16. -a a gyermekkor miatt nem büntethető elkövetés szabályozásánál súlyos szigorítást vezetett be:

„Nem büntethető, aki a büntetendő cselekmény elkövetésekor a tizennegyedik életévét nem töltötte be, kivéve az emberölés [160. § (1)-(2) bekezdés], az erős felindulásban elkövetett emberölés (161. §), a testi sértés [164. § (8) bekezdés], a rablás [365. § (1)-(4) bekezdés] és a kifosztás [366. § (2)-(3) bekezdés] elkövetőjét, ha a bűncselekmény elkövetésekor a tizenkettedik életévét betöltötte, és az elkövetéskor rendelkezett a bűncselekmény következményeinek felismeréséhez szükséges belátással.”

A **rablást** a hatályos Btk. a következők szerint szabályozza:

365. § (1) Aki idegen dolgot jogtalan eltulajdonítás végett úgy vesz el mástól, hogy evégből
a) valaki ellen erőszakot, illetve az élet vagy a testi épség elleni közvetlen fenyegetést alkalmaz, vagy

b) öntudatlan vagy védekezésre képtelen állapotba helyezi,
büntett miatt két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Rablás az is, ha a tetten ért tolvaja dolog megtartása végett erőszakot, illetve az élet vagy a testi épség elleni közvetlen fenyegetést alkalmaz.

(3) A büntetés öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha a rablást

a) fegyveresen,

b) felfegyverkezve,

c) csoportosan,

d) bűnszövetségben,

e) jelentős értékre,

f) hivatalos személy, külföldi hivatalos személy vagy közfeladatot ellátó személy sérelmére, hivatalos eljárása, illetve feladata teljesítése során,

g) a bűncselekmény felismerésére vagy elhárítására idős koránál vagy fogyatékosságánál fogva korlátozottan képes személy sérelmére
követik el.

(4) A büntetés öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztés, ha a rablást

a) különösen nagy vagy ezt meghaladó értékre,

b) jelentős értékre a (3) bekezdés a)-d) pontjában meghatározott módon,

c) hivatalos személy, külföldi hivatalos személy vagy közfeladatot ellátó személy sérelmére, hivatalos eljárása, illetve feladata teljesítése során a (3) bekezdés a)-d) pontjában meghatározott módon
követik el.

(5) Aki rablásra irányuló előkészületet követ el, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntet.

A rablás elkövetési tárgya, sértettje:

A bűncselekmény elkövetési tárgya az idegen, ingó, értékkel bíró dolog. Az elkövetési tárgy jellemzői megegyeznek a lopás elkövetési tárgyával. A rablást gyakran a lopás erőszakos változatának is nevezik.

A bűncselekmény passzív alanya az a személy, akivel szemben az elkövető erőszakot, minősített fenyegetést alkalmaz, illetve akit öntudatlan vagy védekezésre képtelen állapotba helyez a dolog elvételének érdekében. Az erőszak és a fenyegetés alkalmazása esetén a passzív alany és a sértett, akinél adott esetben a dolog elvételével kapcsolatos kár keletkezik, elválhat egymástól.

Elkövetési magatartás:

1. kényszerítés (olyan pszichikai vagy fizikai ráhatás az emberi akaratra, amely objektíve alkalmas arra, hogy a kényszerített személy nem a saját, hanem az elkövető akaratára szerint valamit tegyen, ne tegyen, meg vagy eltűnjön)

2. elvétel (idegen ingó dolog)

Tetten ért tolvaj által erőszak, avagy élet, vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetés alkalmazása, a lopott dolog megtartása végett.

Elkövetési módok: a kényszerítést négyféle módon lehet kifejezni:

a. Erőszak alkalmazásával (személy elleni)

b. Élet vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetéssel (ún. minősített fenyegetés) fenyegetés)

c. Öntudatlan állapotba helyezéssel (elaltatják, elkábítják a passzív alanyt)

d. Védekezésre képtelen állapotba helyezéssel (összekötözik a karját)

Mind a négyféle elkövetési mód csak akaratot megtörő jellegű lehet! (nincs választási lehetősége a sértettnek – pl. hátulról karjával fejen, ütik azért, hogy a pénzt megszerezze az elkövető)

A rablás esetében az erőszak lenyűgöző, akaratot megtörő (vis absoluta).

Az azonban elengedhetetlen követelmény, hogy a harmadik személy csak olyan lehet, aki a helyszínen jelen van.

A fenyegetés minősített fenyegetés, amely két ismérvvvel jellemezhető: irányult és közvetlen (időben közeli)

A fenyegetésnek az erőszakhoz hasonlóan ugyancsak akaratbénítónak kell lennie.

A rablás további elkövetési fordulata az öntudatlan, vagy védekezésre képtelen állapotba helyezéssel való elkövetés. Öntudatlannak nevezzük azt az állapotot, amelyben a személy valamely pszichikai ok folytán nincs abban a helyzetben, hogy önálló akaratát legyen. Éppen ezért ellenállást sem tud kifejteni a támadással szemben.

A rablás megállapításához elengedhetetlen feltétel, hogy ezt az öntudatlan állapotot az elkövető idézze elő aktív magatartásával.

A fenti eszközcselekményeket követi maga a célcselekmény, az eltulajdonítás.

Mindazon esetekben, amikor az elkövető erőszakkal, vagy a minősített fenyegetéssel úgy menekül el a helyszínről, hogy a lopott dolgot is magával viszi, akkor a Btk. 321. § (2) bekezdés szerint minősülő a rablás. Abban az esetben, ha a dolgot hátra hagyva távozik, lopás megállapításának van helye.

A cselekmény csak szándékosan követhető el, ezen belül is egyenes szándékkal, figyelemmel arra, hogy a jogalkotó a célzatot is szerepelteti a norma szövegében. A rablás ezen túlmenően **kétszeresen célzatos bűncselekmény**. Az eszközcselekménynek a célja vagyoni elleni támadás lehetővé tétele, illetőleg megkönnyítése, míg a célcselekménynek a célja a jogtalan eltulajdonítás maga.

A rablás bármelyik elkövetési formájának alanya bárki lehet.

A rablás akkor befejezett, ha a dolog elvétele megtörtént. A rablás büntette kísérleti szakban marad, amennyiben az erőszak, illetve az élet, vagy testi épség elleni fenyegetés megtörtént, akár teljes mértékben, de az eredmény, a dolog elvétele nem következett be.

Elhatárolási kérdések:

A rablás és a lopás elhatárolása

- a jogi tárgy,
- az elkövetési magatartás,
- az elkövetési mód,
- a bűnösség és a célzat alapján

A rablás **kétszeresen célzatos bűncselekmény**. Az eszközcselekménynek a célja vagyon elleni támadás lehetővé tétele, illetőleg megkönnyítése, míg a célcselekménynek a célja a jogtalan eltulajdonítás maga.

A bűncselekmény elkövetési tárgya az idegen, ingó, értékkel bíró dolog. Az elkövetési tárgy jellemzői megegyeznek a lopás elkövetési tárgyával.

A rablás esetében az erőszak lenyűgöző, akaratot megtörő.

A rablás további elkövetési fordulata az öntudatlan, vagy védekezésre képtelen állapotba helyezéssel való elkövetés, melyet az elkövető idéz elő aktív magatartásával.

Mindazon esetekben, amikor az elkövető erőszakkal, vagy a minősített fenyegetéssel úgy menekül el a helyszínről, hogy a lopott dolgot is magával viszi, akkor a Btk. 321. § (2) bekezdés szerint minősülő a rablás. Abban az esetben, ha a dolgot hátra hagyva távozik, lopás megállapításának van helye.

A rablás elkövetési magatartása: a kényszerítés és az elvétel.

A lopás elkövetési magatartása az idegen dolog elvétele.

Rablás esetén az idegen dolog elvétele (az akaratot megtörő) személy elleni erőszakkal történik, az erőszak nem dolog ellen irányul!

Lopás esetén dolog megszerzésére irányul.

A rablás elkövetési tárgya kettős: idegen ingó értékkel bíró dolog lehet és személy (passzív alany) akivel szemben az elkövető a kényszerítést alkalmazza.

Rablás elkövetési módok: a kényszerítést négyféle módon lehet kifejezni:

- Erőszak alkalmazásával (személy elleni)
- Élet vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetéssel (ún. minősített fenyegetés) fenyegetés)
- Öntudatlan állapotba helyezéssel (elaltatják, elkábítják a passzív alanyt)
- Védekezésre képtelen állapotba helyezéssel (összekötözik a karját)

Mind a négyféle elkövetési mód csak akaratot megtörő jellegű lehet

A rablás akkor befejezett, ha a dolog elvétele megtörtént.

Lopás elkövetési módok:

- Zsebtolvajlás
- Gépjárműlopás
- Gépjárművekből illetve gépjárművekről

- Betöréses lopások:
- Magánlakás, hétféle házak, középületek

15 A büntetőeljárás megindításának feltételei, az eljárás szakaszai. A büntetőeljárás alapelvei.

Büntetőeljárás fogalma:

Olyan eljárási cselekmények sorozata, amelyek annak eldöntésére hivatottak, hogy történt-e valamely büntetendő cselekmény, azt ki követte el, s miként, milyen formában, milyen keretek között alkalmazható a terheltre a büntető jog.

A büntetőeljárás összefoglalóan a **büntetőjogi felelősségre vonásra irányuló folyamatot** jelenti.

Büntetőjogról beszélhetünk tágabb és szűkebb értelemben. A tágabb értelemben vett büntetőjogba beletartozik egyrészt a szűkebb értelemben vett büntetőjog (vagy más elnevezéssel büntető anyagi jog), másrészt a büntető eljárásjog (más néven: büntető alaki jog), végül a büntetés-végrehajtási jog.

A büntető eljárásjog ugyanis a **felelősségre vonás rendjével** foglalkozik, tehát lényegében a **büntetőjog tényleges alkalmazási kereteit** adja meg. Így a büntető eljárásjog meghatározza például, hogy az eljárás nyomozással kezdődik, amelyet a nyomozó hatóságok (pl. rendőrség) végeznek, és amelyet az ügyész felügyel; ha a bizonyítékok összegyűltek, akkor az ügyész - ha ennek feltételei megvannak - vádat emel, amelyet követően az ügy bíróságra kerül, ahol is tárgyalás keretében dönt a bíróság a megvádolt személy bűnösségéről.

A büntetőeljárás szakaszai és részei

A hatályos büntetőeljárási törvény – és a témával foglalkozó szerzők többsége – azonban az eljárás három fő szakaszát különíti el: **1. nyomozás**, **2. vádemelés** (ügyészi szakasz), és **3. bírósági szakasz**. Az első szakaszban folyik a bűncselekmény felderítés, és a bizonyítékok beszerzése. E szakasz eljárási cselekményeit (kihallgatások, szemlék, adatgyűjtés stb.) a nyomozó hatóság végzi az ügyész felügyelete (és gyakran irányítása) alatt. A vádemelési szakasz ura szintén az ügyész; e rövid szakaszban az ügyész a nyomozás anyaga alapján dönt a nyomozás megszüntetéséről, vagy a vádemelésről, esetleg annak alternatíváiról (pl. közvetítői eljárás, vádemelés elhalasztása). A vádemelést a bírósági szakasz követi, amelynek központjában a tárgyalás áll; nyilvános, koncentrált bizonyítási eljárás alapján itt történik meg a tényleges döntés a büntetőjogi felelősségre vonásról. A jogerős bírói döntést követően pedig a büntetőeljárás befejeződik, és amennyiben elítélésre került sor, úgy kezdetét veszi a büntetés végrehajtása.

A büntetőeljárás alapelvei

A büntetőeljárás alapelvei olyan, az egész eljáráson végighúzó elvi tételek, amelyek kifejezik a büntetőeljárás sajátosságait, meghatározzák az eljárás rendszerét, a hatóságoknak

és az eljárás résztvevőinek joghelyzetét, az eljárási cselekmények általános rendjét, a büntetőeljárás lefolytatásának és a büntetőjogi felelősség eldöntésének szabályait.

A büntetőeljárás alapelveit többféleképpen szokás csoportosítani. A legáltalánosabb felfogás szerint szervezeti és működési alapelveket különböztethetünk meg. A **szervezeti alapelvek** a következők: 1. a bíróságok igazságszolgáltatási monopóliuma, 2. a törvény előtti egyenlőség, 3. a társasbíráskodás, 4. a néprésztétel, 5. a bírói függetlenség és pártatlanság. A szervezeti alapelveket nem a Be. tartalmazza, hanem az Alkotmány, és a bíróságok szervezetéről szóló törvény. A **működési alapelveket** a Be. szabályozza, amelyek a következők:

- 1) Az eljárási feladatok megoszlása
- 2) A bíróság eljárásának alapja
- 3) Jog a bíróság eljárásához és a jogorvoslati jog
- 4) A bizonyítási teher
- 5) A védelem joga
- 6) A hivatalból való eljárás, a büntetőeljárás megindítása és a büntetőeljárás akadályai
- 7) Az ártatlanság vétele
- 8) Az önvádra kötelezés tilalma
- 9) Az anyanyelv használata
- 10) A büntetőjogi felelősség önálló elbírálása

A büntetőeljárás megindításának feltételei

A nyomozás célja:

A bűncselekmények gyors és alapos felderítése, valamint a bűncselekmények elkövetőinek felelősségre vonásához szükséges eljárási cselekmények elvégzése.

A nyomozás feladata

Mindazoknak az eljárási cselekményeknek a foganatosítása, melyek a felelősségre vonáshoz szükségesek (pl. sértett kihallgatása, őrizetbe vétel).

A büntetőeljárás megindításának feltételei:

1. Feljelentés

Nyomozó hatósághoz, bírósághoz, esetenként más hatósághoz intézett, formához nem kötött közlés, amely meghatározott vagy ismeretlen személy ellen valamely bűncselekmény gyanújára utaló adatot tartalmaz.

Bűncselekmény miatt bárki tehet feljelentést:

- személyesen
- írásban
- telefonon

2. Bejelentés

Tartalma nem bűncselekmény elkövetésére közvetlenül utaló adat, hanem valamilyen szokatlan esemény, gyanús emberi magatartás. Általában érdektelen személy tesz bejelentést,

nem a sértett. A telefonon érkező bejelentéseket kötelező visszaellenőrizni, tartalmukról feljegyzést kell készíteni

3. Hatósági észlelés

Hatóság tagja köteles feljelentést tenni, de csak akkor, ha hivatali minőségében, hivatalos munkavégzése során jutott tudomására a bűncselekmény.

16. A büntetőeljárás alanyai. A bizonyítás elvei és eszközei. A büntetőeljárás alanyai

A büntetőeljárás alanyai a büntetőeljárásban részt vevő szervezetek és személyek. Ilyen **szervezet**: a nyomozó hatóság, az ügyész, és a bíróság. Az eljárásban részt vevő **személyek** pedig: a terhelt, a védő, a sértett, a magánvádló, a pótmagánvádló, a magánfél, az egyéb érdekelt, a képviselők és a segítők.

Szervezet:

A nyomozó hatóság

A nyomozó hatóságok feladata értelemszerűen a nyomozás teljesítése, azaz a bűncselekmény és az elkövető felderítése, a bizonyítékok beszerzése. A magyar büntetőeljárásban az általános nyomozó hatóság a **rendőrség**, míg speciális nyomozó hatóság elsődlegesen a Nemzeti adó és vámhivatal. Ezen kívül speciális esetben a külföldön lévő magyar kereskedelmi hajó, illetőleg polgári légi jármű **parancsnoka** is nyomozó hatóságként léphet fel. Vannak továbbá olyan bűncselekmények, amelyek esetén kizárólag az **ügyész**, vagy – katonai bűncselekmények esetén – a **katonai ügyész** végezheti a nyomozást.

Az ügyész

Az ügyész szerepe kulcsfontosságú a büntetőeljárás minden szakaszában. A nyomozási szakaszban ő **felügyeli a**, vagy **maga nyomoz** (pl. a rendőrség hivatásos állományú tagja ellen elkövetett bűncselekményeknél). A vádemelési szakaszban ő **dönt a vádemelésről**, vagy annak alternatíváiról, illetőleg a nyomozás megszüntetéséről. A bírósági eljárásban **képviseli a vádat**, azzal rendelkezik: **elejtheti, módosíthatja**; továbbá korlátlan indítványtételi és jogorvoslati joga van.

A bíróság

A bíróság az **igazságszolgáltatás** legfőbb letéteményese, ez az elsődleges feladata. Ezen kívül szintén a bíróság dönt a büntetőeljárásban a személyi szabadság elvonásával és korlátozásával járó **kényszerintézkedésekről** (pl. letartóztatás), illetve egyéb feladatokat is ellát (pl. különleges eljárások).

Az eljárásban részt vevő személyek:

A terhelt

A terhelt az a személy, aki ellen a büntetőeljárás folyik. Elnevezése az eljárás szakaszaiban változik: a nyomozás során gyanúsított, a bírósági eljárásban vádlott, a büntetés jogerős kiszabása után elítélt.

Ártatlanság vélelme

„A Magyar Köztársaságban senki sem tekinthető bűnösnek mindaddig, amíg büntetőjogi felelősségét a bíróság jogerős határozata nem állapította meg.”

Ezzel egyezően határozza meg a Be. 7. §-a: Senki sem tekinthető bűnösnek mindaddig, amíg a bűnösségét a bíróság jogerős határozatában nem állapította meg.

1. A védő

A védő a magyar eljárásban ügyvéd (vagy kivételesen európai közösségi jogász) lehet. A védő meghatalmazással, vagy kirendeléssel kapcsolódhat be az eljárásba. A terhelt bármikor meghatalmazhat védőt, kirendelésre viszont csak akkor kerül sor, ha nincs meghatalmazott védő, és a törvény a védelmet kötelező teszi, vagy ha a terhelt anyagilag rászorul.

2. A sértett

Sértett az, akinek a jogát vagy a jogos érdekét a bűncselekmény sértette vagy veszélyeztette.

A pótmagánvádló

A magánfél

Az egyéb érdekelték:

A képviselők

A segítők

A büntetőeljárás általános eljárási szabályai

Az ide tartozó szabályok elsődlegesen technikai jellegű előírások. A Be. itt szabályozza többek között a határidők, az igazolási kérelem, az idézés és az értesítés, a kézbesítés, az iratmásolat kérés, az iratkezelés, az egyesítés és elkülönítés, a megkeresések, a körözés, a bűnügyi költség kérdéseit.

A bizonyítás

A bizonyítás jelentése és jelentősége

A bizonyítás a Be. rendszerében a **valóság felderítésére** irányuló eljárást jelenti. A Be. szerint A bizonyítás azokra a tényekre terjed ki, amelyek a büntető és a büntetőeljárási jogszabályok alkalmazásában jelentősek. A bizonyítás során a tényállás alapos és hiánytalan, a valóságnak megfelelő tisztázására kell törekedni (azonban, ha az ügyész nem indítványozza, a bíróság nem köteles a vádat alátámasztó bizonyítási eszközök beszerzésére, és megvizsgálására).

A bizonyítás eszközei

A Be. megkülönböztet **bizonyítási eszközöket**: a tanúvallomás, a szakvélemény, a tárgyi bizonyítási eszköz, az okirat és a terhelt vallomása; és **bizonyítási eljárásokat**: szemle, helyszíni kihallgatás, bizonyítási kísérlet, felismerésre bemutatás, szembesítés, szakértők párhuzamos meghallgatása.

A bizonyítás törvényessége

A Be. szigorúan előírja, hogy a bizonyítási eszközök felderítése, összegyűjtése, biztosítása és felhasználása során a **törvény rendelkezései szerint** kell eljárni, továbbá, hogy a bizonyítási cselekmények végzésekor az **emberi méltóságot, az érintettek személyiségi jogait** és a kegyeleti jogot tiszteletben kell tartani, és biztosítani kell, hogy a magánéletre vonatkozó adatok szükségtelenül ne kerüljenek nyilvánosságra.

A bizonyítékok értékelése

A magyar büntetőeljárás a **szabad bizonyítási rendszer** talaján áll, a büntetőeljárásban ugyanis **szabadon felhasználható** a törvényben meghatározott minden bizonyítási eszköz, és szabadon alkalmazható minden bizonyítási eljárás és a bizonyítás eszközeinek és a bizonyítékoknak **nincs törvényben előre meghatározott bizonyító ereje**. A bíróság és az ügyész pedig a bizonyítékokat **egyenként és összességükben szabadon** értékeli, és a bizonyítás eredményét az így kialakult **meggyőződése szerint** állapítja meg. A törvény azonban külön kitér a **törvénytelen bizonyítékok tilalmára**: nem értékelhető ugyanis bizonyítékként az olyan bizonyítási eszközből származó tény, amelyet a bíróság, az ügyész vagy a nyomozó hatóság bűncselekmény útján, más tiltott módon vagy a résztvevők eljárási jogainak lényeges korlátozásával szerzett meg.

A tanúvallomás

A tanúvallomás az egyik leggyakrabban alkalmazott bizonyítási eszköz. Tanúként az hallgatható ki, akinek bizonyítandó tényről tudomása lehet. Bizonyos személyeket azonban nem lehet tanúként kihallgatni (pl. lelkeszt a gyónási titokról, a védőt, vagy a testi-, szellemi fogyatékos személyt), illetve bizonyos esetekben a tanú a vallomástételt megtagadhatja (pl. aki a terhelt hozzátartozója, vagy aki a vallomással önmagát/hozzátartozóját bűncselekmény elkövetésével vádolná);

A szakvélemény

Az eljáró bíróság, ügyész, vagy nyomozó hatóság akkor alkalmaz szakértőt, ha a bizonyítandó tény megállapításához vagy megítéléséhez **különleges szakértelem szükséges**, amellyel az adott hatóság egyébként nem rendelkezik. A szakértő alkalmazása kirendeléssel történik.

A tárgyi bizonyítási eszköz

A magyar büntetőeljárásban tárgyi bizonyítási eszköz lehet minden olyan tárgy (dolog), amely a bizonyítandó tény bizonyítására alkalmas, így különösen az, amely a bűncselekmény elkövetésének vagy a bűncselekmény elkövetésével összefüggésben az elkövető **nyomait hordozza** (pl. ujjlenyomatot hordozó tárgy), vagy a bűncselekmény **elkövetése útján jött létre** (pl. hamis pénz), amelyet a bűncselekmény elkövetéséhez **eszközü**l használtak (pl. egy kés), vagy **amelyre** a bűncselekményt elkövették (pl. az ellopott bicikli).

Az okirat

Okirat az a bizonyítási eszköz, amely valamilyen tény, adat valóságának, esemény megtörténtének vagy nyilatkozat megtételének bizonyítására készül, és arra alkalmas. Az okirat lehet közokirat (pl. egy hatósági bizonyítvány, vagy határozat), vagy magánokirat (pl. egy szerződés)..

A terhelt vallomása

A hatályos törvény azonban főszabályként azt írja elő, hogy a terhelt beismerése esetén meg kell szerezni az egyéb bizonyítékokat is. A terhelt vallomása eltér a tanútól, ugyanis a terheltnek **sem vallomástételi, sem igazmondási** kötelezettsége nincs (az egyetlen korlát a hamis vád). A terheltet mindezekre a kihallgatása előtt **figyelmeztetni** kell, továbbá arra is, hogy ha mégis vallomást tesz, akkor ez ellene bizonyítékként felhasználható lesz (ez az ún. Miranda figyelmeztetés, amely jól ismert az „amerikai filmekből” is).

A szemle

Szemlét akkor tart az eljáró hatóság, ha a bizonyítandó tény felderítéséhez vagy megállapításához **személy, tárgy vagy helyszín megtekintése**, illetőleg **tárgy vagy helyszín megfigyelése** szükséges

A helyszíni kihallgatás

Akkor kerülhet rá sor, ha a terhelt vagy a tanú addigi kihallgatása után is szükségesnek mutatkozik, hogy a bűncselekmény **helyszínén nyilatkozzék**, és **mutassa meg** az elkövetés helyét, a bűncselekménnyel összefüggő más helyet, tárgyi bizonyítási eszközt vagy a cselekmény lefolyását.

A bizonyítási kísérlet

Bizonyítási kísérletre akkor kerül sor, ha azt kell **megállapítani vagy ellenőrizni**, hogy valamely esemény vagy jelenség meghatározott helyen, időben, módon, illetőleg körülmények között **megtörténhetett-e**.

A felismerésre bemutatás

Ez a bizonyítási eljárás tárgy vagy személy felismerésének, azonosításának céljára szolgál. Ennek során a terheltnek vagy a tanúnak felismerésre – kiválasztás céljából – **legalább három személyt vagy tárgyat** kell bemutatni, oly módon, hogy a felismerendő személyt vagy tárgyat vele külsőleg hasonlatos személyek, vagy tárgyak közé kell állítani.

A szembesítés

A szembesítés azon a lélektani törvényszerűségen alapszik, hogy az emberek valótlan állításukat nem tartják fent, ha azt a másik – ellenkezőjét állító – személy szemébe kell mondani, vagy legalábbis speciális testi reakciókat produkálnak (nem néznek a másik szemébe, elpirulnak stb.). A törvény szerint, ha a terhelt, a tanúk, illetőleg a terhelt és a tanú vallomásai egymással ellentétesek, az ellentétet szükség esetén szembesítéssel lehet tisztázni. Ennek során a szembesítettek a **vallomásukat egymással élőszóban közlik**.

A szakértők párhuzamos meghallgatása

Ha a szakértők véleménye eltér, az eltérést a szakértők egymás jelenlétében való meghallgatásával lehet tisztázni.